DIMITRIE GĂLĂTESCU, UN AUTOR BUCOVINEAN NECUNOSCUT ŞI MANUSCRISUL LUCRĂRII SALE ÎNCHINATE SATULUI OSTRIȚA (I)

VASILE I. SCHIPOR

Dimitrie Gălătescu este aproape un necunoscut în Bucovina zilelor noastre. Dacă despre fratele său mai mare, Vasile Gălătescu, jurist şi economist, ştim câteva lucruri[1], despre Dimitrie Gălătescu nu aminteşte nimeni în ghidurile bio-bibliografice tipărite în Bucovina după 1980. O fericită împrejurare ni-l aduce în atenție: donația de carte către noi a prof. univ. dr. Lorin Cantemir de la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" din Iaşi, fiul profesorului bucovinean Traian Cantemir (1907–1998). Între titlurile donației sale din martie 2009, un manuscris ne reține atenția în mod deosebit: Dimitrie Gălătescu, *Drumuri pe zăpadă. Consemnări*, Bucureşti, 1988, 248 p.

De aici provin puținele date biografice ale sale ajunse până la noi.

Dimitrie Gălătescu vede lumina zilei în primăvara anului 1920, nu „pe la Sângeorz" – cum precizează într-un loc din *Drumuri pe zăpadă* –, ci de Armindeni, în ziua de 1 mai, în familia lui Ioan şi a Ioanei Gălătescu, „țărani gospodari, cucernici şi respectați de tot satul", „băştinaşi din moşi-strămoşi" în comuna Ostrița, fiind al nouălea lor copil. Familia acestor „țărani gospodari", numeroasă ca multe alte familii ale vremii, este interesată de şcolirea copiilor şi emanciparea lor

[1] Vasile Gălătescu vede lumina zile la 14 februarie 1910 în Ostrița-Cernăuți. Face studii de Drept la Universitatea din Cernăuți, unde îşi trece licența în 1931. Doctor în Drept şi Economie al Facultății de Drept din Paris. Jurist la Serviciul Contencios al Băncii Naționale a României. Funcționează ca economist şi cercetător ştiințific la Oficiul de Studii şi Relații Economice cu Străinătatea de pe lângă B. N. R. Bucureşti. Colaborator la reformele monetare din 1937 şi 1952 din România. Participă la conferințe internaționale, pe teme bancare, la Zürich, Berna, Ankara, Praga (1946–1953). Vasile Gălătescu este autor al unor studii economico-financiare publicate în reviste de specialitate. În 1940 publică volumul *Les théories de la monnaie du change et la monnaie roumaine de 1922 à 1938***.** Se stinge din viață la Bucureşti, în 1966. Vezi şi Filip Țopa, *Povestea Bucovinei*, vol. IV, *Oameni de seamă din Bucovina*, Bucureşti, 1986, p. 263–264, manuscris; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004, p. 414.

Analele Bucovinei, **XVII**, *2* (35), p. – , Bucureşti, 2010

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

prin ştiinţă de carte. Primii săi fraţi, Gheorghe şi Vasile, fac liceul şi facultatea la Cernăuţi[2]. Gheorghe ajunge profesor de limba şi literatura română în învăţământul secundar iar Vasile, jurist şi un reputat economist. Alţi doi copii mai mari, un băiat şi o fată, mor de mici. Două surori (Măriuca şi Veronica) şi fratele Ilie vin pe lume înaintea gemenilor Dimitrie şi Constantin, „cei dintâi gemeni din sat". Constantin va absolvi Şcoala Normală de Învăţători la Cernăuţi (1940).

Dimitrie îşi petrece copilăria în Ostriţa. De mic copil, iubeşte drumurile, purtând „înnăscută în [sine] – cum mărturişeşte mai târziu – dorinţa de a pleca oriunde, în orice parte", fiind atras la început de locurile mai însemnate ale universului său rustic: moara, velniţa, hramurile din satele învecinate (Horecea, Buda, Mahala, Boian, Ţureni), unde merge în tovărăşia părinţilor, târgul Cernăuţilor, Sânzâienile de la Suceava.

Şcoala primară o face în satul natal. Trece apoi la Liceul „Aron Pumnul" din Cernăuţi, condus de Emanoil Iliuţ, unde urmează cursurile claselor I–III. La început, în clasa I de liceu, stă în gazdă la o familie de polonezi, pe Strada Munteniei, apoi intră la Internatul Societăţii pentru Cultură. În clasa a IV-a ajunge, prin concurs, bursier la Colegiul Naţional „Carol I" din Craiova, unde urmează două clase. Din clasa a VI-a elevul revine la Cernăuţi.

Despre profesorii Liceului „Aron Pumnul" păstrează amintiri frumoase: dr. Isidor Bodea, medicul şcolii, părintele Dimitrie Voevidca, profesor de religie, directorul Coloniei „2 Mai" Mangalia (unde va petrece clipe de neuitat, în vacanţă, ajungând şi la Balcic, unde admiră Palatul Reginei Maria), dr. Nicolae Tcaciuc-Albu, dr. Octavian Lupu, Dimitrie Logigan, Teodor Balan, dr. Amuliu Liteanu, Vasile Săveanu, dr. Gheorghe Hoinic, Vasile Cârdei, Alexandru Nedelcu, Oreste Drăgan.

Din clasele superioare de liceu, păstrează amintirea luminoasă a profesorului său de limba română Traian Cantemir, cu care va fi mai târziu într-o legătură stimulatoare şi căruia îi va închina lucrarea sa *Drumuri pe zăpadă*[3]. Împreună cu Ştefan Munteanu, din Plaiul Cosminului, participă, în clasa a VII-a, la Concursul „Tinerimea Română", organizat la Bucureşti, unde se remarcă prin „cunoştinţele de cultură generală", fiind îndrumat de către profesorul Traian Cantemir. Îşi trece bacalaureatul la Cernăuţi, în vara anului 1940.

La Ostriţa, Dimitrie Gălătescu este martor la invazia sovieticilor, în ziua de Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel (29 iunie 1940), când vede, pentru prima oară, tancurile cu secera şi ciocanul, patrulând pe drumurile principale din împrejurimi.

[2] Gheorghe Gălătescu ajunge profesor de limba şi literatura română la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, fiind „răpus prematur din viaţă de boala secolului", cum scrie Dimitrie Gălătescu, la Bucureşti, în nota de închinare a cărţii sale *Drumuri pe zăpadă. Consemnări*, la 10 mai 1988.

[3] Dedicaţia este frumoasă şi o transcriem integral: „Iubitului meu profesor de limba şi literatura română la Liceul «Aron Pumnul» din Cernăuţi, dr. Traian Cantemir, acest mănunchi de amintiri stropite cu lacrimi, rouă şi promoroacă. Bucureşti, 6 oct. 1988. D. Gălătescu". În manuscris este a doua dedicaţie, după cea închinată memoriei fratelui său, profesorul Gheorghe Gălătescu.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

De Sfântul Ilie (20 iulie) 1940, în puterea nopții, trece frontiera în România, împreună cu un coleg de şcoală, ajungând la Bucureşti şi Craiova.

La Bucureşti, în toamna anului 1940, face demersuri pentru admitere la Facultatea de Medicină, unde nu trece, însă, de proba practică. Se înscrie la Facultatea de Drept, apoi vine la Iaşi şi se înscrie la Facultatea de Medicină de aici. În noiembrie 1940 intră la Şcoala de Ofițeri de Rezervă Nr. 1 Infanterie Ploieşti. Aici îl regăseşte pe fratele său geamăn, Constantin. Întrucât cunoştea limba germană, la 1 iunie 1942 este trimis în Germania, împreună cu alți 150 de tineri, pentru a continua acolo Şcoala de Ofițeri.

În Germania, tinerii urmează un stagiu de pregătire în Satul Olimpic Döberitz, ce fusese construit pentru Olimpiada din 1936. Aici Dimitrie Gălătescu este translator. În timpul liber, vizitează Berlinul şi locurile istorice din împrejurimi. După stagiul de aclimatizare, la 20 iulie 1942, este repartizat la Şcoala de Ofițeri de Vânători de Munte, care îşi desfăşoară activitatea în Austria. Dimitrie Gălătescu este repartizat la Marburg, pe Drava, la Kadettenschule. În drumul spre Marburg, face un popas de câteva zile la Viena, vizitând fosta capitală a Imperiului Austro-Ungar. La Marburg păşeşte pe scările aceleiaşi cazărmi, în care tânărul locotenent de honvezi Liviu Rebreanu intra, în toamna anului 1906, ca absolvent al Şcolii Militare din Gyula, venit aici pentru perioada stagiului în Regimentul din Marburg-Klagenfurt. Dimitrie Gălătescu urmează la Marburg, împreună cu alți câțiva tineri sosiți din România, un program complex de instrucție, care se desfăşoară în Masivul Kalvarienberg, sub conducerea unor ofițeri germani.

Din noiembrie 1942, Dimitrie Gălătescu participă la programul de pregătire din Tabăra de la St. Wolfgang din Munții Seetaler-Alpen, situată la altitudinea de 1 820 metri. Aici tinerii îşi perfecționează tehnica schiului, beneficiind de asistența unor instructori locali. Dimitrie Gălătescu vizitează Salzburgul iar de Anul Nou (1 şi 2 ianuarie) 1943 este învoit la Viena, unde îl fascinează Opera şi cinematografele, care aveau „program festiv” de sărbători.

După o şedere de patru luni în Alpi, dormind în bivuacuri pe timpul aplicațiilor, Dimitrie Gălătescu face otită şi este internat în Spitalul Militar din Garmisch-Partenkirchen. La sfârşitul lunii februarie 1943 se întoarce la Innsbruck, unde Şcoala Militară îşi definitiva cursurile anului I de pregătire. După stagiul de pregătire de la Innsbruck, participă la un stagiu de front în Prusia Orientală şi Letonia. La Libau, în Letonia, se formează eşalonul de marş spre Finlanda. Dimitrie Gălătescu călătoreşte pe Marea Baltică pe un vas de transport până la Turku. De aici, cu un tren militar, călătorind prin Tampere, ajunge la Kemijarvi, capitala Laponiei, „Parisul Nordului”, „punctul de atracție, în timp de pace, al tuturor naționalităților europene dornice de senzație şi frumos”, „poartă a țării soarelui de la miezul nopții”, „adevărată minune cerească”, oraş care îl surprinde prin frumusețea sa: „Tot ceea ce am văzut şi admirat în acest oraş în aceste zile ne-a transpus sufleteşte pe alte meridiane! N-aveam de unde să ştim că pot exista pe Terra noastră asemenea minunății. Chiar în timp de război, o lume foarte

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

civilizată, foarte elegantă, din diferite ţări europene, vorbind diferite limbi, se făcea văzută pe străzile de o curăţenie exemplară, la Operă, [la] cinematografele şi în sălile de spectacole ale acestui minunat oraş al Nordului”[4].

În primele zile ale lunii aprilie 1943, într-o coloană de autocamioane militare, pleacă spre nord la Petschenga-Petsamo, cale de peste şase sute de kilometri, unde îşi avea sediul Comandamentul Trupelor Vânătorilor de Munte din Tirol.

La Petsamo, împreună cu ceilaţi tineri ofiţeri, susţine cu „rezultate mai mult decât mulţumitoare” examenele cuprinzând „probe tehnico-tactice, cunoştinţe teoretice şi probe practice în vastele întinderi albe”. Câteva luni îl găsim pe Dimitrie Gălătescu în linia întâi a frontului de lângă Murmansk, unde primeşte „botezul focului”. Aici, la paralela 70, pe coasta Oceanului Îngheţat de Nord, îşi sărbătoreşte ziua de naştere (1 mai 1943). La începutul lunii iulie, românii sunt retraşi de pe front iar comandanţii îi evidenţiază pentru „ţinută militară, comportare şi conduită ireproşabilă”[5].

Pentru completarea cunoştinţelor tehnico-tactice tinerii sunt trimişi la Bjornevaten, în Norvegia, la cursuri speciale de schi alpin, care au drept scop „însuşirea tacticii şi tehnicii militare în condiţii de luptă deosebite, respectiv de climă, teren, dotare”, „învăţarea construcţiei de igelbauri, fortăreţe de gheaţă şi pe gheaţă, executarea de trageri în condiţii speciale de pe schiuri, din poziţie şi din mers, transportul de muniţie, material militar şi strategic pe schiuri şi chiar pe beţele de schiat”[6]. Pe întreaga durată a stagiului de front, tinerii viitori ofiţeri sunt „încadraţi în trupele de apărare şi rezervă ale acestui teritoriu” şi execută „programul de pregătire de luptă şi de viaţă” al unităţilor de vânători de munte

[4] Dimitrie Gălătescu, *Drumuri pe zăpadă. Consemnări*, Bucureşti, 1988, p. 156. Ca peste tot în *Drumuri pe zăpadă*, Dimitrie Gălătescu face şi aici bogate consemnări, din lectura cărora simţim intens bucuria întâlnirii sale cu locuri, oameni şi culturi: „Rovaniemi-Kamijarvi, denumire laponă şi nu fină, oraş relativ tânăr, provenind prin dezvoltarea satului de nordici, stabiliţi aici poate pentru popasul renilor cu care parcurgeau întinsurile albe fără sfârşit, în căutarea hranei şi a celor necesare vieţii, s-a dezvoltat datorită poziţiei sale geografice şi a devenit centrul de atracţie al europenilor, datorită posibilităţii acestor incursiuni la capătul liniei ferate din nordul Finlandei. […] Împrejurimile albe imaculat, tracţiunea cu reni, ziua cu soare continuu o jumătate de an, aer fără iz de fabrică şi o populaţie ospitalieră, într-o linişte desăvârşită, au creat această «oază a Nordului», în care te puteai bronza în primele ore de la sosire. Numeroase hoteluri mici, cochete şi ospitaliere, oraşul de vile de închiriat şi diverse alte atracţii tradiţional-locale făceau să poţi cu greu identifica populaţia locală din marea masă de străini, care îşi găseau aici cel mai bun loc de odihnă şi de petrecere în natura pe cât de sălbatecă pe atât de ameţitoare. Populaţia locală, de origine laponă, în afară de marea masă care stătea sub orice formă la dispoziţia musafirilor, era încadrată în industria lemnului şi casnică, mulţumindu-se cu puţin şi foarte puţin, mai ales cu beneficiile obţinute de la musafiri“ (p. 157).

[5] *Ibidem*, p. 161, 163, 165, 167. Dintre însemnările referitoare la oraţul Petsamo reţinem câteva, interesante şi din perspective zilelor noastre: „Oraşul [cu o populaţie de 10 000 de locuitori] se prezintă de o curăţenie exemplară şi aceasta datorită locuitorilor care întreţin curăţenia fără personal de curăţenie plătit. Nici poliţie nu există, doar o singură formă de comisariat, dar de furturi, înstrăinări de lucruri sau alte delicte de orice fel nu s-a pomenit în acest oraş, nici nu se ştie de asemenea fapte în ţinuturile nordice“ (p. 168).

[6] *Ibidem*, p. 168.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

dislocate pe coasta Oceanului Înghețat de Nord", urmărind „organizarea unei puternice linii de apărare şi rezistență la țărmul Oceanului, în cazul unui atac prin surprindere al americanilor în scopul debarcării trupelor [pentru] ocuparea şi stăpânirea acestor teritorii şi pentru a efectua joncțiunea cu trupele sovietice de la Murmansk"[7].

În regiunea Bijornevaten, Dimitrie Gălătescu asistă cu interes la o mare vânătoare de reni, oferindu-ne date şi informații referitoare la viața laponilor. La 20 iulie 1943 este trimis la Comandamentul de la Petsamo şi de aici, în eşalon militar, pleacă spre sud, pe aceleaşi traseu, vizitând timp de cinci zile oraşul Helsinki.

La sfârşitul lunii iulie 1943, după stagiul de aproape jumătate de an petrecut pe coasta Oceanului Înghețat de Nord, Dimitrie Gălătescu revine la Innsbruck şi, într-un concediu de zece zile, revede Viena.

La Innsbruck, face trei luni de pregătire militară. În timpul liber cunoaşte viața universitară a oraşului, face excursii în împrejurimi, bucurându-se de „frumusețile naturale, cunoscând locuri şi oameni, ospitalitatea şi civilizația" din Tirol.

În noiembrie 1943, Şcoala de Ofițeri intră în Tabăra de Iarnă de la Mittenwald, în Masivul Karwendelgebirge din sudul Tirolului. Aici urmează cea mai lungă etapă de instrucție pe schiuri: noiembrie 1943 – martie 1944. „Curiozitatea şi dorința de a şti" îl ajută să cunoască istoria locului şi viața „primitorilor localnici". De Anul Nou 1944, sărbătoreşte cu un pahar cu vin avansarea în gradul de „elev plutonier cu rang de ofițer", care îi dă dreptul de a purta şapcă, epoleți şi Edelweiss, brodată cu fir, la mâneca stângă.

La Mittenwald instrucția continuă, în ianuarie–februarie, „cu mare intensitate". În martie, începe examenul de încheiere a cursurilor. Corpul de ofițeri din Marele Stat Major al Armatei (OKW), sosit în „marea inspecție", verifică pregătirea teoretică a elevilor la toate disciplinele militare din programa Şcolii şi organizează aplicațiile practice. La concluziile examenului sunt „evidențiate în mod deosebit comportarea şi ținuta militară a celor opt elevi români care s-au instruit în această Şcoală"[8].

Cu data de 1 martie 1944, Dimitrie Gălătescu este avansat la gradul de locotenent. În concediul primit, face vizite la Innsbruck, München şi Viena. În aprilie 1944, împreună cu colegul său Mircea Breabăn, este repartizat la Centrul de Instrucție şi Experimentări de Tragere de la Parsberg-Regensburg. La începutul lunii mai, într-o permisie de câteva zile, face „minunate excursii pe Rhin", cunoscând – la fel ca în Tirol – „o populație foarte amabilă şi ospitalieră, dar sătulă de război şi cu sinceră antipatie pentru animatorul şi susținătorul lui"[9].

La Regensburg, în acelaşi mai 1944, este martor la bombardamentele americanilor şi cunoaşte direct urmările acestora: imensele distrugeri materiale,

[7] *Ibidem*, p. 169.
[8] *Ibidem*, p. 190.
[9] *Ibidem*, p. 192.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

pierderile umane şi „groaza în care trăia populaţia”[10]. La începutul lunii iunie 1944, este chemat la Berlin, în vederea întoarcerii sale în ţară.

La Berlin, tinerii ofiţeri absolvenţi de la diferite şcoli militare germane (Cottbus – infanterie, Hanovra – geniu, Köblenz – tancuri, Tirol – vânători de munte) se adună abia la 10 iunie. La Döberitz, reprezentanţii OKW-ului şi ai Ambasadei României de la Berlin îi felicită pe tinerii absolvenţi (mult mai puţini la număr, deoarece o treime dintre cei sosiţi în iunie 1942 s-a retras în ţară) pentru „ţinuta şi conduita [de] pe întreg parcursul celor doi ani de şcoală şi stagiu[l] de front”[11]. După festivitate, cu un tren militar special, absolvenţii revin în ţară pe ruta Berlin–Viena–Budapesta–Arad, cu opriri numai în staţiile mari: Dresda, Praga, Bratislava, unde tinerii vizitează oraşul.

La Arad, absolvenţii sunt primiţi de o delegaţie a Marelui Stat Major, care le înmânează foile de drum către centrele şi unităţile militare din repartizare. Vânătorii de munte pleacă la Făgăraş, unde sunt cazaţi în Cetate şi urmează un program de acomodare cu tehnica militară şi comenzile din Armata Română. Demonstraţiile şi aplicaţiile militare la care sunt supuşi cei opt tineri ofiţeri vânători instruiţi în Germania „satisfac pe deplin aşteptările Consiliului de Stat Major”. Absolvenţii primesc uniformă şi echipament militar, solda şi investirea oficială, prin decret, ca ofiţeri în Armata Română.

La 20 iulie 1944, Dimitrie Gălătescu primeşte un concediu de zece zile şi apoi este repartizat la Divizia a 2-a de Munte Deva. De aici, trece la Şcoala de Subofiţeri de Rezervă Vânători de Munte de la Haţeg, ale cărei cursuri încep la 1 august 1944. Tinerilor săi subordonaţi Dimitrie Gălătescu se străduieşte să le insufle în conştiinţă „dorinţa sinceră şi neimpusă de a face totul cu dragoste”, din plăcere[12].

În toamna anului 1944, Dimitrie Gălătescu este trecut la cursul de instructori, organizat de Corpul Vânătorilor de Munte la Cabana Militară Diham din Munţii Bucegi. Demonstraţiile pe schiuri, organizate cu viitoarele cadre militare în februarie–martie 1945, „depăşesc aşteptările şi impresionează plăcut” Comandamentul Corpului Vânători de Munte.

La 1 noiembrie 1945, Dimitrie Gălătescu este transferat la Cluj, la solicitarea sa, din dorinţa de se inscrie la Facultatea de Drept. La Cluj, Dimitrie Gălătescu se înscrie la Facultatea de Drept şi funcţionează în Centrul de Instrucţie al Vânătorilor de Munte de la Abrud. Munţii Apuseni, cu Cheile Turzii, Valea Arieşului, Albacul Crăişorului Horea, Zlatna minerilor, moţii cu viaţa, îndeletnicirile şi obiceiurile lor, Mocăniţa de pe linia Turda–Câmpeni–Abrud, Munţii Zarandului îl cuceresc pe tânărul ofiţer bucovinean. Comandamentul Grupului Vânători de Munte din Cluj îi încredinţează misiunea de a efectua o recunoaştere şi cercetări la Stâna de Vale, în Munţii Bihorului, pentru a organiza aici un Mittenwald-Tirol al Apusenilor,

[10] *Ibidem*.
[11] *Ibidem*, p. 193.
[12] *Ibidem*, p. 198.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

misiune pe care tânărul bucovinean o îmbrățișează cu generoasă dăruire: „Armata Română, acoperită de glorie în Tatra, cu substanțiale pierderi în oameni şi materiale, întoarsă de pe front, era acum într-o descompunere organizată. Trupa era lăsată la vatră, răniții internați în spitale iar cadrele active, ofițerii, au fost în masă deblocați, trecuți în rezervă cu pensia gradului respectiv pentru cei mai în vârstă sau [cu] o nouă calificare şi încadrare […], după posibilități şi specializare. În anii de după terminarea războiului, armata se reorganiza pe baze politice şi acesta era factorul determinant care decidea. Am obținut şi aceste aprobări, să fac tot ceea ce intenționez cum pot şi cu ce am la dispoziție, neputându-mi-se da nimic altceva decât asentimentul şi sprijinul moral”[13]. În colaborare cu colegul său de promoție Mircea Popovici, adjutantul unității, Dimitrie Gălătescu construieşte la Stâna de Vale o baracă pentru adăpostirea efectivului de militari care să pregătească aici concursul anual de schi al vânătorilor de munte.

La 26 octombrie 1946, Dimitrie Gălătescu este avansat la gradul de locotenent. La Stâna de Vale sărbătoreşte Anul Nou 1947.

La începutul lunii februarie 1947 câştigă locul al II-lea la concursul militar de schi de la Predeal.

De la Cluj, este trimis la Bucureşti la cursurile de apărare locală antiaeriană, organizate pe armată, în cadrul Academiei Militare. La Codlea, tot acum, participă la cursurile de apărare antiatomică. În vara anului 1947, în paralel cu activitatea militară, îşi continuă cursurile la Facultatea de Drept, apropiindu-se de licență.

În 1948, Dimitrie Gălătescu este împuternicit cu reînființarea Centrului de Instrucție de Iarnă de la Lutoasa, în Munții Maramureşului, centru care redevine operațional la 8 noiembrie 1948. Aici *Drumurile pe zăpadă* ale tânărului ofițer bucovinean Dimitrie Gălătescu sunt curmate brusc: „Depăşisem anul de muncă asiduă pe crestele cele mai nordice ale Carpaților, bătătorisem potecile şi creasem altele de la Comanul Mare, Suligu-Făina şi Lutoasa, Ludescu, Copilaş[u] şi Pop Ivanul, trăiam clipele de învățătură şi antrenament din Alpi şi Tirol, mă sudasem de munții şi militarii cu care-mi trăiam viața, când am fost chemat la Baia Mare, eşalonul superior şi, în cabinetul colonelului comandant C. Coman, maiorul-şef al aparatului politic mi-a înmânat plicul, de el redactat, cu conținutul adresat mie: «trecut în rezervă ca necorespunzător pe linie de cadre»”[14].

Timp de patru decenii, o tăcere lungă se lasă peste viața şi activitatea bucovineanului Dimitrie Gălătescu. Despre această lungă perioadă din viața sa nu ştim deocamdată nimic. Două scrisori, trimise din Bucureşti profesorului său de la Liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți, Traian Cantemir, la 20 mai şi 6 octombrie 1988, îl aduc mai aproape de noi. Peste alte două decenii, acestea ajung la Rădăuți, în original, iar noi le reproducem integral acum, ca documente ale unei epoci grele,

[13] *Ibidem*, p. 205–206.
[14] *Ibidem*, p. 212.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

de mari lipsuri şi nevoi, aşa cum le-am primit, aşezate în volumul trimis la Iaşi profesorului său de limba română de la Cernăuți.

Bucureşti
20 mai 1988

Mult stimate d-le prof. Cantemir,

Învrednicitu-m-a Bunul Dumnezeu şi am terminat lucrarea începută cu doi ani în urmă şi parcă mi s-a părut mult mai grea decât prima şi asta numai din cauza că mi-au slăbit puterile şi mai ales inima cedează mereu, neavând nici voie să lucrez. Am lucrat din greu şi de unul singur, nicio vorbă bună şi de încurajare, cei mai apropiați oameni părăsindu-mă, ultimul plecând şi dr. Lupu pe care l-am avut profesor la Aron Pumnul. Mai am un singur dor: aş dori mult să mai pot face portretele celor trei bucovineni plecați de aici din Bucureşti şi anume: *Portrete bucovinene. Ion Negură, Filip Ţopa şi dr. Octavian Lupu*, dar aceasta numai la iarna care vine, cine ştie cum mai vine în asemenea sălbăticie umană, la care a fost adus acest popor harnic, cinstit şi drept, îndepărtat acum de Dumnezeu şi de cel mai elementar bun simț!

Am întocmit, aşa cum v-am promis, şi un sumar *Glosar* de cuvinte înscrise în lucrare, dar mai ales de tot ceea ce mi-am adus eu aminte din satul copilăriei, de unde am plecat, la 12 ani, la liceu şi ajung la convingerea că nu-l voi mai vedea românesc!

De aceea m-am şi străduit din răsputeri să scriu ceva, cât am putut, din viața românească a acestui sat care se bolşevizează acum complet. Fratele meu, care a fost în octombrie anul trecut în sat, nu s-a mai putut înțelege româneşte decât cu bătrânii care mai supraviețuiesc şi care nu renunță la limba strămoşească! Copiii nici nu ştiu nimic mai mult decât alfabetul chirilic, dar nici nu vor să ştie, nici să audă de România şi chiar refuză să stea de vorbă, nici bună ziua nu vor să dea în limba noastră! Dureros, cumplit şi când trebuie să înțelegem că aşa rămâne!!!

Eu am refăcut mult, în sensul că am căutat să îmbunătățesc conținutul din prima formă, *Ostrița*, care v-am trimis dv., dar nu mai am nimic în plus, fiindcă am bătut la maşină numai cinci exemplare pe care abia le-am dat la legat (de doi ani nu se mai leagă nicio carte în Bucureşti: lipsă materiale, personalul concediat!). Vreau să depun un exemplar la Suceava, unul la Bibl[ioteca] Braşov, altul mi l-a solicitat dl prof. Trebici pentru George Muntean.

Nu ştiu de voi ajunge vara asta pe pământul scump al Bucovinei noastre iubite!!!

Cu deosebită stimă şi înaltă considerație, D. Gălătescu

Bucureşti
6 oct. 1988

Mult stimate, iubite domnule profesor Cantemir,

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Mai mult ca or[i]când, ne dăm seama acum că „nu sunt vreamurile în vrearea omului, ci doar omul în voia vreamii” şi nici nu ne dăm seama că trece timpul, cu bune şi cu rele, dar mai ales cu rele, că de cele bune nu mai avem parte şi nici nu văd cum şi când am mai putea avea şi ceva bun. Timpul trece, noi îmbătrânim, slăbim, ne trecem şi noi sub povara celei mai „fericite ere” din istoria acestui neam obidit şi năpăstuit de cea mai diabolică maşinaţie din istoria lui, de la facerea lumii încoace, din preistorie, din sălbăticie.

Am căzut iar la pat, am stat la pat peste trei săptămâni şi abia de trei zile am ieşit din casă, de fapt, până la dispensar şi policlinică iar mâine vreau să merg la Fundeni.

Sunt cu inima foarte slăbită, nu mai lucrează nici pe jumătate, ca urmare a celor două infarcte, apoi uzura şi nicio bucurie! Numai la Vatra Dornei mă simt bine, poate şi datorită faptului că mă aflu în Bucovina noastră dragă şi aud foşnetul frunzelor pomilor din grădina noastră de la Ostriţa, zugrumată sub cizma tătaro-cazacească a barbarilor „erei” noastre! Doream să mai completez lucrarea mea cu încă două-trei capitole, cu fapte din satul meu, dar acum n-o mai pot face şi, dacă voi mai scrie, vă voi trimite ulterior, poate până la finele acestui an.

Vă trimit aşa lucrarea mea, a doua, şi vă rog să o primiţi cum v-o dau şi eu, din inimă, şi, lecturând-o, sigur veţi fi cu mine pe aceleaşi locuri sfinte, jefuite de sălbatici şi pe care noi nu le vom mai putea vedea aşa cum dorim, aşa cum au fost!

Din lucrarea mea mai lipseşte o schiţă a satului Ostriţa, pe care mă străduiesc s-o realizez, dar, sincer să vă declar, îmi este foarte greu! Bolnav şi rămas absolut singur, singurul bucovinean într-o oază neprimitoare, răuvoitoare, periculoasă! Câţiva bucovineni, ca prof. Trebici şi alţii, fug de umbra lor şi declară ca şi Petru în curtea lui Caiafa: „Nu-l cunosc! Nu sunt! Nu fac, nu văd, nu aud!”

Doream mult ca în vara acestui an să particip la atestarea a 600 de ani ai Sucevei, dar nici nu ştiu dacă s-a ţinut sau pomenit de aceasta, deşi eram la Dorna, de unde mi-am întrerupt vacanţa, din cauza morţii socrului meu, trebuind să vin la Bucureşti, apoi am rămas.

Rog pe Bunul Dumnezeu ca anul care vine să mă învrednicească a veni la Suceava, la mormântul iubitului meu frate Filip Ţopa şi, dacă-mi va fi posibil, să trag o fugă şi la Iaşul primei mele studenţii.

Rămân al Dvs. sincer iubitor, D. Gălătescu

La Bucureşti, Dimitrie Gălătescu scrie târziu, în perioada 1986–1988, *Drumuri pe zăpadă. Consemnări.* Lucrarea este dactilografiată pe coală A 4, numai recto şi are 248 p. Legată în cinci exemplare, a fost trimisă unor personalităţi (prof. Traian Cantemir, acad. Vladimir Trebici) sau depusă la arhive şi biblioteci (Suceava, Braşov). De la Ştefan Purici, aflăm că un exemplar s-ar afla la Ostriţa, în regiunea Cernăuţi. Exemplarul trimis profesorului Traian Cantemir se află astăzi în biblioteca de la Rădăuţi a Institutului „Bucovina”.

Dedicată fratelui său, Gheorghe Gălătescu, profesor de limba şi literatura română la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu şi profesorului său de limba română

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

de la Liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți, Traian Cantemir, lucrarea propriu-zisă este precedată de un text, *În loc de cuvânt-înainte*, p. 1–2, datat Bucureşti, 10 mai 1988: „De copil, în casa părintească, al nouălea copil al unor țărani gospodari, cucernici şi respectați de tot satul, cu cea mai mare atenție ascultam în casă orice discuție privind un drum, o plecare a tatei la târg, la moară, la velniță, la făcut oloi pentru iarnă, la hramurile din satele vecine, dar chiar şi despre o simplă treabă din sat, de dus ori de adus ceva de la cineva, că eu eram prezent să merg, chiar singur, să îndeplinesc orice serviciu, numai să merg, să văd, să aud, să vorbesc şi cu alți oameni decât [cu] cei din casa noastră. […]

Miile de kilometri parcurşi, distanțele la care m-am aflat nu m-au îndepărtat nicio clipă de țara mea, inima mea rămânând acolo de unde am plecat, copil fiind, alături de părinții care m-au crescut şi educat, în casa cu frații şi surorile mele.

În țară fiind, n-am stat în nicio localitate mai mult de o iarnă şi, începând cu Făgăraş, Negoiul şi Moldoveanu[l], Deva şi Hațeg, în Retezat, Dihamul şi Abrudul, Stâna de Vale şi Sighet, Maramureşul cu Iza, Mara şi Vaser, cu Făina şi Lutoasa, toate mi-au fost gazde bine primitoare, de neştearsă amintire!

În Bucovina mea m-am întors numai la Vatra Dornei, la cursurile şi concursurile de schi, dar în Maramureşul devenit pentru mine a doua Patrie, al doilea leagăn, am poposit cel mai mult şi m-am înfrățit cu moroşenii, pe care-i păstrez în inimă şi în minte până la ceasul cel din urmă!

Aş avea cea mai mare mulțumire sufletească dacă aş şti că cititorii modestei mele lucrări au reținut că nu postul comod în metropolă sau într-un mare oraş, care-i conferă [omului] o viață tihnită şi satisfăcătoare material, oferă vieții totul, cel mai mult! Ci, dimpotrivă, zbuciumul vieții, mergând oriunde eşti trimis, colindând cele mai îndepărtate colțuri ale țării, trăind cu oamenii de acolo viața şi istoria lor, învățând limba lor, datinile şi obiceiurile lor, îndrăgind portul lor, mărturia originei lor străbune, numai astfel învățăm geografie, istorie şi dragoste de neamul nostru românesc, de țara noastră mândră şi frumoasă în străbunele-i hotare”[15].

Lucrarea *Drumuri pe zăpadă. Consemnări* are cinci capitole: Cap. I, *Ostrița. Leagăn şi țintirim*, p. 1–91, are şapte subcapitole, fiind singurul capitol cu o astfel de organizare: 1) *Din cenuşa Clişcăuților*, p. 1–6; 2) *Dacii de pe Columnă*, p. 6–11; 3) *Harnicii gospodari*, p. 11–24; 4) *Casa şi caii, fala ostricianului*, p. 25–46; 5) *Nunta la Ostrița*, p. 46–66; 6) *Ostrița în sărbători*, p. 67–80; 7) *Viața de om*, p. 80–91. Celelalte capitole ale lucrării: Cap. II, *La „Tinerimea Română”*, p. 93–136; Cap. III, *Din Carpați în Alpi şi Tirol*, p. 137–149; Cap. IV, *Din Tirol la Oceanul Înghețat de Nord*, p. 150–184; Cap. V, *Vânător de munte*, p. 185–212.

Definitivată la 18 aprilie 1988, lucrarea mai cuprinde: *Lista ilustrațiilor*; un consistent *Glosar* de termeni regionali (9 pagini), redactat ulterior şi datat 10 mai 1988, o *Bibliografie* sumară, cuprinzând cinci izvoare.

[15] *Ibidem*, p. 2.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Lucrarea lui Dimitrie Gălătescu este ilustrată cu 35 de imagini: reproduceri după fotografii diverse, o schiță a satului Ostrița, ilustrate de epocă, câteva decupaje, o schiță cu traseul marşului de front din Peninsula Scandinavică, la care participă autorul, în 1943, ca elev al Şcolii Militare de Ofițeri.

Lucrarea lui Dimitrie Gălătescu *Drumuri pe zăpadă. Consemnări* interesează istoria culturii din Bucovina, în mod deosebit, prin capitolul I, singura încercare monografică de până acum închinată localității Ostrița, rămasă în afara granițelor de stat ale României, prin punerea în aplicare a prevederilor din actele adiționale ale Pactului Ribbentrop-Molotov, din 23 august 1939.

Marea bogăție de informații, oferite aici utilizatorului interesat, priveşte istoria locală, evoluția localității de-a lungul timpului, toponimia minoră, antroponomastica (nume de familii şi nume de botez din sat), gospodăria tradițională, agricultura, creşterea animalelor, industria casnică, bucătăria tradițională, portul localnicilor, familia şi valorile cultivate odinioară, tradiții şi obiceiuri legate de evenimentele mari din viața omului (nunta, înmormântarea), cele din ciclul calendaristic şi religioase (Buna Vestire, Sfântul Gheorghe, Paştele, Adormirea Maicii Domnului, Crăciunul, Anul Nou, Iordanul), clăcile şi hramul de la Ostrița, folclor literar (reprezentat, din păcate, doar prin şapte texte: două cântece, unul de cătănie şi celălalt de înstrăinare, patru colinde religioase şi un pluguşor). Valoros pentru cercetarea graiului bucovinean este glosarul, care conservă fenomene ce privesc fonetica şi lexicul graiului local.

Aceeaşi bogăție de date şi informații caracterizează şi restul scrierii. Pretutindeni, pentru fiecare loc de popas, Dimitrie Gălătescu, de altfel, un bun observator, consemnează date şi informații de istorie locală, geografie, viață socială, economie, obiceiuri şi tradiții, viață culturală etc., oferind cititorului, pe lângă toate acestea, o bucurie nedisimulată, îmbogățitoare, exprimată generos la întâlnirea sa cu locuri, oameni şi culturi.

La împlinirea a 90 de ani de la naşterea sa, „Analele Bucovinei” publică primul capitol din scrierea *Drumuri pe zăpadă. Consemnări*, făcând totodată un act reparator față de acest autor bucovinean uitat pe nedrept timp de mai multe decenii.

În pregătirea pentru tipar a textului, am respectat normele ortografice şi de punctuație adoptate de Academia Română, străduindu-ne totuşi să păstrăm, cât mai mult cu putință, regionalismele şi formele fonetice regionale, specifice graiului bucovinean, care au rolul lor stilistic în evocarea Bucovinei patriarhale din prima parte a veacului trecut. Intervențiile noastre în text şi asupra aparatului critic, acolo unde acestea s-au impus, sunt marcate peste tot prin croşete […]. Explicarea ştiințifică a regionalismelor din graiul bucovinean se face, de cele mai multe ori, de către noi, după importanța fenomenelor conservate şi cu trimitere la lucrările lexicografice actuale de referință.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

DRUMURI PE ZĂPADĂ. CONSEMNĂRI

CAP. I. OSTRIȚA, LEAGĂN ŞI ȚINTIRIM

1. Din cenuşa Clişcăuților

„Un sat Sărăceni pe o Vale Seacă” poate că ar fi fost mult prea puțin spus dac-ar fi voit marele nostru povestitor Ion Creangă să înfățişeze Ostrița atât de minunat cum şi-a prezentat aevea locurile copilăriei sale.

Ostrița este un sat [aşezat] tot pe o vale, este o înşiruire de case pe unul, alte locuri pe două şi chiar pe mai multe rânduri, sub malul drept al Prutului, pe vreo şapte kilometri întindere, de la nord spre sud, dar o vale, care, aşa cum atât de bine a prins-o în descrierea[16] sa Alexandru Vlahuță, „pe ale cărei țărmuri n-a înflorit niciun oraş şi din câte scaldă pământul românesc. Prutul e singurul pentru care blândele doine ale poporului n-au găsit nici o vorbă de bine.

Îi tristă şi la vedere apa lui lată, molâie, vecinic întunecată; triste sunt amintirile pe care ni le deşteaptă, triste sunt şi văile pe care le străbate şi puținele aşezări ce-i caută în cale, retrase mai toate pe dâlme[17] de frica revărsărilor şi a pustiitoarelor puhoaie de barbari, lăsând în urma lor siliştile albite de oase!”

Adunându-şi apele din izvoarele şi pâraiele din Carpații Păduroşi, [de la] Cernohora, în Galiția, Prutul se îndreaptă spre miazănoapte, iar înainte de a atinge Colomea, se răzgândeşte şi o ia spre răsărit, apoi, mai primind câțiva afluenți, se hotărăşte şi o ia parcă definitiv spre miazăzi şi, lăsând pe stânga Sniatynul, se îndreaptă spre noi.

Intrând în țară pe la Orăşeni–Grigore Ghica-Vodă, parcă neținând seamă de nici un hotar, Prutul, nu mai lat de zece până la douăzeci de metri şi adânc până la un metru şi mai mult, când este în apele lui, cum spun bătrânii, cu o cădere de un metru la un kilometru, salută din mers Mămăeştii, Sadagura, Jucica şi pădurile Cernauca, pe stânga şi, ocolind primul pod de lemn, de cale ferată, nu-i cedează trecerea şi îl atrage în apă cu tren cu tot şi cu locomotivă[18].

Ocolind mult oraşul şi gara, la ieşirea dinspre miazăzi, se apropie de cazărmile şi terenul de instrucție al artileriştilor de pe platoul de la Horecea pe sub păduricea Horecea-Mănăstire[19] şi, lăsând mai departe, pe stânga, frumoasele aşezări Buda, Mahala cu Cotul Ostriței, apoi Boianul, intră pe sub maluri adânci şi râpoase pe teritoriul Ostriței, căutând locuri prielnice de invadare.

---

[16] Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1959, p. 111.

[17] [*Dâlmă, dâlme*, s. f. Regional, formă de relief cu aspect de deal scund, izolat şi cu vârful rotunjit. Format probabil prin contaminare între *dâmb* (< magh. *dom*) şi *gâlmă* (< sl. *chlŭmŭ*).]

[18] La 3 martie 1868, primul tren de marfă a căzut cu pod cu tot.

[19] Numită Scutelea, după cei zece „scutelnici” scutiți de dări, donați Schitului, la 1761, de Domnul Ioan Teodor Callimachi. Vezi Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. VI (1760–1833), Cernăuți, Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei”, 1942, p. 19.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Pe la jumătatea satului, cam după vreo trei kilometri, pe teritoriul Ostriței, Prutul primeşte primul afluent cu numele Derelui sau cum îi spuneau sătenii, Drihalui, care-şi aduce apa din Codrii Cozminului şi o varsă în Prut nu departe de biserică şi şcoala de centru.

Râul delimitează primul cătun, care până aici se numeşte „Peste Drihalui" şi care este partea de sat cea mai înghesuită de Prut sub malul abrupt şi înalt, unde se adăpostesc casele ameninţate în fiecare primăvară cu inundarea, la topitul zăpezilor.

Mai departe, spre miazăzi, satul continuă cu cătunul denumit Pârja sau Ivanţeni, pe vreo doi kilometri, apoi la un pârâu neînsemnat, este limita cu următorul şi ultimul cătun, numit Ocop[20], care ţine de până la hotarul de sud al Ostriței, cu satul Ţureni, care duce până la Vama de pe pârâul Molniţa, fosta graniţă moldavo-austriacă.

Numai ultima parte a satului, Ocopul, beneficiază de un spaţiu mai mare până la Prut, aşezarea fiind pe dealul dintre albia Prutului, cu toloaca inundată în fiecare an, cel puţin o dată şi alt deal, care domină toată partea de apus, cu ţarina de pământ arabil ce se întinde până la moşia Cozminului, vecinii dinspre apus.

Nu este de mirare că oamenii acestei aşezări şi-au înghesuit casele sub malul drept al Prutului; în primul rând pentru a fi mai feriţi de ucigătoarele invazii de la răsărit, apoi pentru a păstra pământul de pe dealuri pentru lucru, agricultura şi roadele pământului fiind aproape singura lor existenţă.

Cronicile menţionau şi bătrânii ţineau minte că pe aceste meleaguri a existat mai demult un alt sat, cu numele Clişcăuţi, dar care a dispărut complet, s-a stins [odată] cu cenuşa focului care l-a ars pe timpul unei năpraznice invazii şi s-a acoperit de nămolul adus de apă, la revărsarea Prutului.

De reţinut este faptul că satul Clişcăuţi, menţionat în documente, de la 1434 încoace[21], este acelaşi cu Ostriţa[22].

---

[20] [*Ocop*. Substantiv propriu, format de la substantivul comun, de genul neutru, *ocop*, *ocopuri* (învechit), având sensul de „şanţ, tranşee". După lingvistul Heimann Hariton Tiktin (1850–1936), provine din pol. *okop*. În unele scrieri de epocă întâlnim şi forma *ocopişte*, cu sensul de „val de apărare", dar şi „întăritură de cetate, cu şant şi ziduri de apărare/palisadă", nemenţionat însă de dicţionarele noastre. Nemenţionat de dicţionarele noastre este şi *horodişte*, *horodişti*, s. f., „fortificaţiune sau întăritură", cum îl explică Simeon Reli în *Oraşul Siret în vremuri de demult*, Ediţie îngrijită de Mihai Pânzaru, Rădăuţi, Editura Institutului „Bucovina-Basarabia", 1999, p. 17–20. Cu subtitlul *Din trecutul unei vechi capitale a Moldovei*, volumul a fost tipărit mai întâi la Cernăuţi, în 1927, la Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei". Şi de la acest substantiv comun s-a format un nume propriu, *Horodiştea*, întâlnit în Moldova, în stânga şi în dreapta Prutului, ca nume de localitate. Una dintre nuvelele lui Ion Druţă, prozator contemporan din Basarabia, se intitulează *Horodiştea*.]

[21] [Pentru aceasta, vezi şi Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I–II, Îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu; Introducere: D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Anima, Colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (1), 1996, p. 231: „*Clişcăuţii (Clicicăuţii).* Numele vechi al satului Ostriţa, pe Prut. La 1782 satul se numea Ostriţa. Toponimicul Ostriţa din documentele vechi indica satele Mahala şi Cotul Ostriței (Bogdan, *Doc. Şt.*, I, 424 şi Balan, *Sate dispărute*, [1937], 21–22). Satul exista şi în secolul al

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

La fel de interesant este că „satul Ostrița” pe care la 1472, april 25, Ştefan cel Mare l-a cumpărat de la Tăbuci şi [de] la rudele sale pentru a-l dărui Mănăstirii Putna, este identic cu satele de astăzi Mahala şi Cotul Ostriței de pe malul stâng al Prutului, de la Buda la Boian.

În aceleaşi documente, la 1782, ianuarie 29, egumenul Mănăstirii Putna, Ioasaf şi călugărul Atanasie, declară în fața unei comisii austriece că „în Ținutul Cernăuți, Mânăstirea Putna deține moşiile Cuciurul Mare, Cozminul şi Clişcăuți, astăzi zis Ostrița, precum şi Ostrița, zis astăzi Mahala”[23].

De asemena, este foarte interesant de ştiut că la acea vreme, pe o rază geografică relativ foarte mică, trei aşezări omeneşti, aflate față în față şi cu o populație integral moldovenească, se situau [sub] trei regimuri politico-administrative complet diferite.

Astfel, Mahala[24] împreună cu Buda şi Cotul Ostriței[25], o aşezare mare, de vreo două mii de locuitori, foarte frumoasă, situată pe o colină prelungită de la nord spre sud, drept în fața soarelui, pe partea stângă şi mai departe de Prut, era, după cum indică şi numele, o aşezare sătească cu administrație proprie, privilegiată, de tip macedonian, aparținând direct de raiaua turcească a Hotinului.

Boianul, în continuare, cam pe aceeaşi poziție cu moşiile învecinate, sat mare, bogat şi frumos, era sat boieresc, proprietatea marii familii Neculce, cu prelungirea satului Lehăcenii-Tăutului, de asemenea, sat boieresc, aparținând familiei Tăutu.

Ostrița, din partea dreaptă a Prutului, „cu hotarele pre din gios de Boian până-n malul drept al Prutului”[26], era sat mânăstiresc, donație a lui Ştefan cel Mare [către] Mănăstirea Putna la anul 1472.

Iată deci trei sate învecinate şi în a căror populație neaoş moldovenească existau foarte numeroase înrudiri de sânge şi de familie, la care moşiile se interferau, erau stăpânite de administrații politico-economice diferite, cu caracteristici deosebite.

XIV-lea (Costăchescu, *Doc. Şt.*, 255)”. Noi mai adăugăm că toponimul Cleşcăuți apare târziu, ca nume de moşie, într-un document din 1760 <7268> iulie 17, prin care „Ioan Teodor Callimah voievod dă carte egumenului şi soborului de la mănăstirea Putna ca să fie volnici a zăciui moşiile Dubova, Tereblecea, Camăna, Petrecenii, Tomeştii, Carapciu, Cupca, Cuciurul Mare, Cleşcăuți şi Ropce, pe care le stăpâneşte după scrisori”. Vezi Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. V (1745–1760), Cernăuți, Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei”, 1939, p. 221–222.]

[22] Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. VI, p. 88. [Ilustrativ, noi reproducem în *Anexă* cinci documente referitoare la Ostrița, provenind din anii 1434, 1472, 1490, 1722 şi 1736.]

[23] *Ibidem.*

[24] Grigore Nandriş, *Şaptezeci de ani de la înființarea Societății pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina*, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, 1932, p. 69. „Mahala desemnează o administrație proprie privilegiată, ca în Macedonia şi trebuie atribuită epocei raialei de la Hotin”. [Vezi şi *Darea de seamă jubil[i]ară şi Raportul Comitetului pe anu 1937*, Cernăuți, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, 1938, p. 27–30, 144.]

[25] Cotul, în sens geografic, desemnează [un] cătun, cartier, sector.

[26] Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. V (1745–1760), Cernăuți, Institutul de Arte Grafice şi Editură „Glasul Bucovinei”, 1939, p. 81.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Suntem îndreptățiți a crede că Ostrița propriu-zisă a fost numai una, aceasta de pe malul drept al Prutului, răsărită din cenușa şi mâlul Clişcăuților iar extinderea denumirii de Ostrița, dată de călugării Mănăstirii Putna şi satelor de peste Prut, pare a fi de interes şi sete de întindere şi îmbogățire.

Cotul Ostriței, cătun la Mahala, a luat ființă prin multiplele căsătorii ale fetelor şi flăcăilor din Ostrița cu flăcăi şi fete din Mahala, unde era mai frumos şi mai bine de trăit.

Ca să se simtă ca acasă, ei au căpătat şi primit îndrumarea de a se aşeza cu casele şi noile lor gospodării la un loc, în partea de sud a satului, spre Boian.

Poate şi din motive de mândrie a mahalenilor, care aveau gospodării mari şi frumoase, n-au vrut ca noii veniți să se amestece printre dânşii, de aceea li s-a oferit teritoriu separat.

Cu timpul, tinerii aceştia, fiind foarte harnici şi buni gospodari, femeile la țesut lăicere, covoare româneşti şi orientale, bărbații la câmp, au făcut cinste satului şi oamenilor pentru bunăvoința lor. Cele mai frumoase covoare româneşti de lână colorată, [cu] nuanțe vii, forme geometrice, roşu, alb, albastru, galben. De la nişte refugiați armeni, femeile şi fetele au învățat a țese covoare orientale, participând la cele mai mari expoziții în țară şi peste hotare. Unul dintre aceste covoare, țesut de fetele din Cotul Ostriței, a fost expus şi admirat la Expoziția de Artă [de] la New York, în 1939.

Obârşia satului Ostrița pe vatra Clişcăuților trebuie căutată şi o vom găsi numai la câteva sute de metri, poate un kilometru, de la vărsarea pârâului Derehlui (numit de poporeni Drihalui, cuvânt de origine arhaică) în Prut.

Drihaluiul, afluent al Prutului şi care-şi aduce apele din Codrii Cozminului, despicând satul aproape în două, cam pe la mijloc, pare altfel o apă molcomă, aparent indiferentă la malurile abrupte şi [pline de] arini, acoperite de lozii, hamei, boz şi urzici înalte cât omul, totuşi nu lasă niciodată, la topirea zăpezilor, la locul lui, podul de lemn [de] la şoseaua ce vine de la Cernăuți, tot timpul numai pe câmp şi continuă spre Vamă, Herța şi Dorohoi.

Valea Drihaluiului, pe ultimul kilometru de parcurs, se prezintă cu malul stâng înalt şi foarte abrupt iar pe partea dreaptă se înclină uşor o coastă de deal prelungit până la un kilometru.

Pe această parte a râului, pe această vale, până la vărsarea lui în Prut, se găseau cele mai vechi case ale satului şi, pe lângă ele, mai aproape de vărsarea apei în Prut, se afla şcoala, biserica şi țintirimul, cimitir cu neştiută dată a întemeierii lui.

Chiar la gura râului, aveau casa bunicii mei, pe care eu nu i-am mai prins în viață, dar mama spunea că de la mama ei ştie că aici, în această parte, s-au ridicat primele case şi gospodării din Ostrița. Este de presupus că la baza alegerii acestui loc, drept adăpost împotriva invaziilor barbare, cât şi a inundațiilor Prutului, a stat gândul de refugiu în caz de pericol pe adânca şi acoperita vale a Drihaluiului, care ducea ascuns şi nevăzut de nimeni până în Codrul Cozminului, la vreo zece-cincisprezece kilometri.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Grupul de case de pe această vale, denumită În Sălişte, se forma din 50, poate mai multe, case din lemn şi cu fundaţie de piatră, bine închegate şi adăpostite de viscolele mari ale iernilor grele din această regiune, vânturi şi ploi care găseau scurgerea la vale în râu; acesta se pare a fi nucleul satului.

Tot pe această vale, în Sălişte, unde aveau şi părinţii un ogor, pe care visam eu să-mi fac casă, s-au ridicat în ultimii ani un dispensar medical cu casă de naşteri şi baie şi era în plin plan un cămin cultural şi o cooperativă sătească.

Nu departe, mai sus pe şosea, în direcţia Cernăuţi, era şi Primăria, o casă părăsită, numai cu tindă şi cameră, în care rareori când se găsea cineva, primarul fiind la lucru pe câmp, iar notarul, de regulă, străin de sat, mai degrabă putea fi găsit la una dintre cele două cârciumi situate la capetele podului de peste Drihalui.

2. Dacii de pe Columnă

Ostricienii, urmaşi reprezentativi ai dacilor, „cei mai viteji şi cei mai drepţi dintre traci”[27], afirmă întru totul originea lor carpato-geto-dacă nordică iar portul, ocupaţiile, modul lor de viaţă şi de hrană, locuinţele, credinţa, datinile şi obiceiurile practicate şi transmise aidoma, din generaţie în generaţie, până-n zilele noastre confirmă pe deplin aceasta.

Bărbatul, îmbrăcat în cămaşa lui de toate zilele, de cânepă, fără guler şi tivită la gât, trasă peste cap şi încheiată în chiotori, tot de aţă de cânepă, lăsată în jos până pe la genunchi, încins cu o curea nu mai lată de două degete ori [cu] brâu cam de o palmă de lat, având izmene, tot de cânepă, strânse pe picior şi strânse sus, [pe] sub cămaşă, peste şolduri, cu bricinarul de cânepă, desculţ şi cu capul acoperit cu o pălărie de paie de grâu, este aidoma dacului de pe Columna lui Traian.

Femeia dacă, purtând în braţe un copil, tânăra plinuţă şi senină, încrezătoare şi vitejia micuţului dac din braţele ei atât de bine prinsă pe Columnă, o poţi întâlni în toată Ostriţa, pe prispa casei, alăptându-şi cu dragoste puişorul ei, la păscutul vitelor, la prăşit şi secerat pe ogor, supraveghind continuu din ochi copilaşii, care sunt toată comoara şi averea familiei.

Ostricienii, bărbaţii cu înfăţişare mai înaltă decât mijlocie, mulţi chiar înalţi, corpul bine legat, umerii proporţional aliniaţi la nivelul pieptului, faţa mai mult ovală decât rotundă, părul castaniu şi ochii ageri, mai mult albaştri, la multe pricepuţi şi dotaţi cu spirit inventiv şi desvoltat simţ de întrajutorare, se mândresc cu rudele, prietenii şi vecinii, dar nu le sunt indiferenţi nici consătenii, pe care poate că nici nu-i cunosc, de la celălalt capăt al satului.

Comisiile militare de recrutare a tinerilor din Ostriţa pentru satisfacerea stagiului militar repartizau cel mai mare număr de ostricieni la roşiori (cavalerie), grăniceri şi jandarmi, ceea ce constituia o mândrie a tinerilor repartizaţi la aceste

[27] Herodot, *Istorii*, Vol. I, Cartea a IV-a, XCIII, *Melpomene*, Studiu introductiv de Adelina Piatkowski, Traducere, notiţe istorice şi note de Adelina Piatkowski şi Felicia Vanţ-Ştef, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1961, p. 345.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

arme mai alese, speciale, la care se instruiau tinerii mai înalţi, bine făcuţi, isteţi şi cu ştiinţă de carte, dar care nu le prea conveneau, întrucât la aceste arme stagiul era de trei ani, mai mult ca la celelalte, la care era numai [de] doi ani.

Foarte harnici, lucrători iscusiţi şi pricepuţi la munca câmpului, la creşterea şi îngrijirea vitelor, [ostricenii] se întreceau mai ales la întreţinerea cailor, care constituia cel mai vizibil criteriu de aprecierea gospodarilor.

Portul atât de sumar şi simplu la bărbaţi cât şi la femei este completat la marea majoritate cu un cojocel de piele de oaie, fără mâneci şi cu unele motive naţionale de floricele ori figurine, cusute cu lână colorată şi două buzunărele pe părţile laterale, la colţurile de jos. Acesta este însă numai portul de lucru şi numai pentru perioada de vară, inclusiv primăvara şi toamna, adică de pe la Blagoveştenie (Buna Vestire), 25 martie, până la Simedru, 26 octombrie, când ceaţa deasă, brumele tot mai reci şi începutul ninsorilor, obligau locuitorii la completarea îmbrăcămintei şi încălţatul.

Primăverile mult aşteptate şi plăcute, verile călduroase de cel mult două luni şi jumătate, toamnele lungi, ocupate cu strângerea recoltei de pe câmp, treceau totuşi foarte repede şi venea aceeaşi iarnă lungă, geroasă, cu zăpezi mari ce depăşeau înălţimea porţilor şi ale gardurilor. Viscole şi şuierături prelungite şi ameninţătoare, completate cu urletele lupilor ce intrau în sat şi furau, chiar ziua mare, oile şi porcii din cotețele lor.

Femeile şi copiii trăiau mai toată iarna în casă, la scuteală de urgia crivăţului şi uraganelor de zăpadă, ce dau să acopere şi casa, dar pentru hrana animalelor din grajd şi a păsărilor de casă dădeau ajutor bărbaţilor obligaţi să înfrunte iarna, luptând cu toate greutăţile, pentru a asigura viaţa familiei.

Copiii beneficiau de puţină îmbrăcăminte de iarnă şi încălţăminte, mai mult din cea rămasă prea mică de la cei mai mari şi nu ieşeau din casă mai toată iarna decât pentru strictul necesar, de cele mai multe ori şcoala întrerupându-şi învăţământul; troienele mari de zăpadă viscolită nepermiţând parcurgerea pe drumuri nici a oamenilor mari, dar [şi] a copiilor de şcoală, care se puteau afunda şi pierde în zăpadă, ceea ce se şi întâmpla de multe ori.

Femeile completau îmbrăcămintea cu bluze de lână, împletite în casă, cojocele fără mâneci şi cojoace de oaie cu mâneci şi poale până la genunchi, colţuni groşi de lână şi opinci înfundate cu obiele [făcute] din toate resturile de îmbrăcăminte, unele având ciubote de piele, cu carâmbii până sub genunchi, unde se întorceau ca dublură, iar pe cap şaluri groase de lână, care se legau la spate, lăsând numai partea din faţă şi nasul libere şi acestea de multe ori degerate, înroşite şi învineţite.

Catrinţa de lână şi ca obiect de podoabă constituia pentru femei, de la fetiţa de 5–6 anişori până la bătrâna ce se pregătea pentru „viaţa de apoi”, principala îmbrăcăminte pentru corp, de la mijloc, pentru şolduri şi picioare, până şi peste genunchi, aceasta fiind după vârsta celei care o purta.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

De formă dreptunghiulară, de cam doi metri lungime şi un metru lățime, după înălțimea celei ce urma să o poarte, de culoare neagră, în orice caz, pe un fond închis, era țesută de anumite gospodine, nu fiecare gospodină avea această îndeletnicire, pentru că era o țesătură mai deosebită şi din material deosebit, din lână toarsă anume pentru catrințe, țesută în verste, fâşii mai late ori mai înguste de anumite nuanțe la culoare şi material cu fire intercalate, de un alb sau galben strălucitor, chiar şi cu anumite figuri geometrice, cele de sărbători erau prima podoabă cu care se mândreau fetițele, apoi fetele la joc şi femeile, ca amintire de când erau fete.

Colțul din față ridicat în sus şi prins sub brâu permitea expunerea la vedere a cămăşii dedesubt, precum şi păşitul mai uşor, dar mai ales pasul şi învârteala mai repede la joc.

Cingătoarea tot de lână colorată, beteluțe mai înguste ori mai late, adevărate obiecte de artă artizanală, cu ciucurii lungi, lăsați să atârne în jos, peste catrință, la şolduri completau armonios îmbrăcămintea fetelor şi a femeilor; pe spate cu un cojocel fără mâneci, cu motive colorate iar pe cap basmaua, după vârstă şi vreme, mai subțire ori mai groasă, cu flori sau fără, de lucru ori de sărbători, desculț la lucru, dar cu papuci ori ciubote la sărbători, cam aşa arăta fata, femeia din Ostrița în portul tradițional.

La sărbători, hore, hramuri şi nunți, întrecerea fetelor era în bogăția cusăturilor înglobate la cămăşi, la guler şi mai jos, la mâneci, umeri şi la poale şi salba[28] de la gât, cu monede de metal ori cel puțin mărgele colorate iar, la femeile măritate şi mai avute, cămaşa cu altițe, cusătură bogată pe fir de mătase diferit colorat, cu flori mari de trandafiri sau bujori aprinşi, desfăcuți ori numai în boboc încă, împodobit de frunzulițe verzi. Pe cap femeile purtau ştergare lungi, cu mărgele, fluturi, fire lucitoare ca de mătase.

Bărbații însurați şi flăcăii se încotoşmăneau în mod deosebit pentru a putea lucra afară toată ziua, la pregătitul hranei pentru vite, întreținerea grajdului şi a cotețelor de porci şi oi, dar mai ales când trebuia cărat gunoiul de grajd la câmp şi aceasta se efectua numai iarna, pe sănii care alunecau mai uşor decât căruțele vara, dar şi pentru că gunoiul de grajd, cel mai prețios şi singurul îngrăşământ care asigura recoltă bună, trebuia să intre în pământ odată cu zăpada care se topea şi forma un must, mustul zăpezii, care asigura hrana şi umiditatea semințelor astfel însămânțate de gospodar, la arat, primăvara.

Flăcăii, pe lângă cuşme de oi pe cap, şaluri de lână la gât şi bluze de lână pe corp, îşi înveleau picioarele în berneveci, nişte pantaloni făcuți în casă, de lână țesută mai gros, la culoarea lânei spălate, obiele şi colțuni de lână, peste care se mai trăgeau nişte ciorachi tot de lână țesută şi care porneau de la talpa piciorului, care

[28] Salba cu rubine era cea mai arătoasă podoabă a fetelor la sărbătorile mari, de regulă la hramuri, care consta în atârnarea la gât a unei tăblii de pânză tare pe care erau cusute monede metalice, prinse printr-o gaură perforată în acest scop în partea de sus a monezii.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

intra în opincă şi se trăgea până sub genunchi, unde se îndoiau ca dubluri aproape până la jumătate.

Cojocul de oaie, pe vreme rea, acoperit cu suman, tot de lână, cu mâneci şi ceva mai lung decât cojocul, încheia îmbrăcămintea de iarnă a bărbaţilor mai tineri şi a flăcăilor.

Cei mai în vârstă, bărbaţii mai friguroşi, purtau meşini de piele în loc de berneveci, tot nişte pantaloni, confecţionaţi în casă ori la cojocari, totul din piele de oaie, cu miţele şi blana spre interior şi care, până la genunchi, erau tot acoperiţi de numiţii ciorachi de lână îndoiţi sus, cu partea care avea cusută, pe o bandă de vreo două degete, nişte floricele sau figuri geometrice cu lână colorată.

Mănuşile erau mai rar folosite, de regulă, cu un deget, de lână şi acoperite cu o pâslă impermiabilă deasupra, dar care, împiedicând la lucru pe gospodarul harnic, le arunca sau uita unde le-a lăsat, aşa că îndura iarna fără mănuşi, frecându-şi mereu mâinile pentru a le încălzi.

Bătrânii, vârstnicii care purtau de obicei plete lungi peste spate, mustăţi lungi şi de multe ori şi barbă, nu prea se întâlneau cu iarna şi zăpezile ei[29], de aceea şi îmbrăcămintea lor de iarnă era folosită de cei care lucrau, care aveau grija casei, a familiei şi, mai ales, a copiilor, care erau numeroşi în toate casele şi trebuiau hrăniţi şi feriţi de greutăţi.

Numele de familii, vechi „de când lumea" ori „de când satul", cum spuneau sătenii, precum Bercea, din care Ilie Bercea a fost vornicul satului peste douăzeci de ani, până la moarte, apoi Creţu, Morărean, Musteaţă, Preuţescu, Prodan, Todirean, Ţurcan, Tanasoi, Ursachi, Lupu şi altele, adeveresc pe deplin originea curat moldovenească, românească a satului Ostriţa.

De asemenea, nume de botez mai deosebite decât cele obişnuite precum Daniil, Teofil, Spiridon, Onufrei, Ipolit, Modest, Cozma, Damian, Condrea, Nistor, Sava, la băieţi şi Aurora, Domnica, Agripina, Glafira, Agapia, Eufrosina, Rachira ş. a., la fete, nume ce le auzeam în clasă, la catalog, dovedesc puternica influenţă creştină în această parte, mai toate numele de botez [fiind] date după calendar de preotul satului, care a îndeplinit până în zilele noastre oficiul de stare civilă[30].

Coexistenţa a numeroase familii cu nume foarte diferite, multe de neînţeles, precum Loic, Chibac, Soloţchi, Soprovici dar şi Cazac, Moscal ş. a., arată amestecul [petrecut] în decursul vremii cu rămăşiţe poate de pe urmele

[29] Fiind scutiţi de lucrul afară, afară de mersul la biserică dumineca şi în sărbătorile de peste săptămână.

[30] [Prin *Patentul împărătesc* din 20 februarie 1784, începând cu 1 mai 1784, se introduc în Bucovina condicile mitricale sau protocoalele de mitrice, ca obligaţie a preotului paroh: *Protocolul născuţilor*, *Protocolul cununaţilor* şi *Protocolul morţilor*. La început, acestea se ţin pe foi lineate de preot, iar ulterior, începând din 1801, se tipăresc registre mitricale. Prin *Plan zur Regulierung des geistlichen Kirchen und Schulwesens*, din 29 aprilie 1786, se introduc conscripţiile sau recensămintele parohiale, tot ca obligaţie a preotului paroh. În Bucovina, condicile de stare civilă se ţin, în parohii, de către preoţi, până în 1930, când serviciul de stare civilă trece la primării.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

invadatorilor, fugari urmăriți din alte părți şi poate chiar nomazi, care au rămas de gruparea lor şi s-au stabilit sub malul drept al Prutului.

De menționat că nimeni dintre aceştia nu deținea pământ de lucru mai mult în țarină, aproape toți încadrându-se în grupul unor aşa-zişi meseriaşi: potcovari, dogari, opincari şi chiar ciubotari (cizmari), altul deținea oloiernița, altul piua de făcut sumane iar perceptorul Ulman era de origine cehă.

Lipsa de pământ, singurul mijloc de existență al sătenilor Ostriței, i-a determinat pe mulți flăcăi sănătoşi şi frumoşi, cinstiți, harnici şi ambițioşi să-şi părăsească satul, emigrând în număr tot mai mare în America [ori] Canada, în căutare de lucru.

În Ostrița soseau veşti frumoase de la cei plecați, priceperea şi hărnicia lor dându-le posibilitatea să-şi creeze o bună situație materială, [unii ajungând] vestiți fermieri şi crescători de vite, dar dorul de acasă i-a adus pe mulți pe locurile natale şi, cu bruma de avere agonisită acolo, şi-au făcut apoi o situație corespunzătoare în Ostrița.

3. Harnicii gospodari

Ocupația principală, de bază, pentru cea mai mare parte a sătenilor Ostriței, ca şi pentru marea majoritate a localnicilor satelor învecinate, era munca pământului, a petecului de pământ pentru cei mai mulți, din care [fiecare] trebuia să-şi agonisească cele necesare existenței sale şi familiei, care, de cele mai multe ori, era numeroasă şi chiar foarte numeroasă, căsătoria şi familia binecuvântată fiind la noi cu mulți copii.

De la topirea omătului, când se făcea pregătirea pământului pentru buna rodire şi până la căderea iernii, care nu se lăsa prea mult aşteptată, întreaga familie, cu mic cu mare, tânăr şi vârstnic încă în putere de muncă ieşea în grădina şi pe ogorul de lucru, cu sape şi hârlețul, cu plugul şi grapa, trase de un cal sau chiar de singura vacă de lapte, pentru prelucrarea cât mai bine a pământului, însămânțarea cât mai bine dar şi economicos a seminței ce urma să producă roadele bogate pentru existența familiei un întreg an şi poate să mai şi rămână, că nu se ştie ce poate să fie!

Bătrânii neputincioşi de lucru, la pământ, rămâneau cu casa, cu grija gospodăriei şi orătăniilor din ogradă şi cu copiii mai mici, care şi ei aveau în samă paza bobocilor şi a puilor, care trebuiau hrăniți şi adăpați, dar şi apărați de ulii şi ciorile care abia aşteptau să-i înfulece.

Principala plantă cultivată în această parte pentru hrana oamenilor, animalelor şi păsărilor din gospodărie era porumbul, papşoiul, cum îi spuneau localnicii, dar acesta avea o perioadă destul de lungă de dezvoltare până la maturizare şi necesita muncă manuală foarte multă şi obositoare, până să ajungă de mămăligă, în ceaunul gospodinei, alături de un boț de brânză, un scrob cu ouă şi

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

jumere ori numai o strachină de borş cu fasole, barabule[31] ori fasole flecuită[32] şi unsă cu oloi, în posturi.

După ce răsărea porumbul, la numai o palmă de mare, trebuia prăşit de prima oară, fiecare firicel, fir cu fir, petrecut cu sapa, întărit şi pământul împrospătat pentru a se aerisi şi a primi apa necesară la rădăcina care abia se ţinea în pământ. Plivitul, adică răritul de ce era prea des, la prima praşilă, nu se aduna porumbul tăiat, ci se lăsa [pe] loc să se usuce.

La vreo trei săptămâni după prima praşilă, urma cea de a doua, la care se da o şi mai mare atenţie, pentru ca fiecare fir să fie uşor săpat împrejur, primenit pământul şi muşuroit, adică în jurul firului de popşoi să făcea un muşuroi, o mică moviliţă de pământ reavăn, care să asigure o mai mare rezistenţă firului în creştere la bătaia vântului, ploilor mari şi repezi, precum şi să păstreze mai mult timp umiditatea necesară creşterii. La aceasta de a doua praşilă, porumbul rărit, tăiat ca prea des, se aduna de regulă de copii şi se ducea mâncare la vite, la porci şi, mărunţit şi mestecat cu făină de porumb, şi la bobocei, care se băteau pentru firele verzi şi dulci, ca primă verdeaţă servită la mâncare.

Tot la praşila a doua a porumbului, se intercalau printre firele rămase pentru a creşte cuiburi de fasole, bob, bostani, uneori chiar şi sfeclă roşie, de mâncare, pentru borş ori pus la murat, iar la un capăt al ogorului se semăna un petec de cânepă, după nevoie chiar şi in, care aveau să constituie materia primă pentru ţesături, din care se făcea în casă toată îmbrăcămintea de corp a familiei.

De multe ori gospodarul mai trecea încă prin porumbul chiar mare până la brâu şi umeri, să scoată firele căzute şi uscate ori cu tăciuni, apoi să adune fasolea, bobul şi chiar să plivească de buruieni, care constituiau o bună hrană pentru animale, vacile dând mai mult şi mai dulce lapte din buruienile adunate, de regulă, de copii.

Ori cât de puţin pământ ar fi avut gospodarul, nu se putea lăsa fără cartofi, care constituiau a doua mare rezervă de hrană pentru toţi ai casei, oameni, animale, păsări, de aceea un loc, ceva mai mic decât pentru porumb, era rezervat plantării de cartofi. Erau mai multe feluri de cartofi, de vară, americană, galbenă, ochioasă, mare şi tare, pietroasă, care ţinea cel mai bine pentru toată iarna.

---

[31] [*Barabulă, barabule*, s. f. Regionalism, folosit în graiul din Bucovina cu sensul de „cartof, cartofi", *Solanum tuberosum*, plantă erbacee din familia solanaceelor, cu flori albe sau violete şi tulpini subterane, terminate cu tuberculi de formă rotundă, ovală sau alungită, comestibili, bogaţi în amidon, folosiţi în alimentaţia oamenilor şi ca furaj pentru animale. După DEX '98, cuvântul < ucr. *barabolija.*]

[32] [*Flecuit, flecuită,* adj. Regionalism, folosit în graiul din Bucovina, ca în acest context, cu alt sens decât cele menţionate de dicţionarele noastre („muiat, fleşcăit, moleşit; beat"): pisat, zdrobit; cartofi piure, fasole bătută sau iahnie de fasole. În *Scrisorile lui Iraclie Porumbescu*, Bucureşti, Editura „Ars docendi", 1999, volum ce reuneşte corespondenţa scriitorului din perioada 1890–1894, găsim şi o altă formă, *frecăluită* („fasule frecăluite", p. 69), variantă pentru *făcăluită* („zdrobită, frecată, făcută piure"). Cuvântul provine din *flecui,* având etimologie necunoscută, potrivit DEX '98.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Cartofii se sădeau în ogorul arat şi grăpat, în cuiburi, cu sapa, fiecare cuib având ca sămânţă pusă cu mâna o jumătate de cartof, tăiat cu cuţitul şi pus cu partea tăiată pe pământ, apoi acoperit cu pământ la nivelul ogorului. La prima praşilă, când era răsărit, având doar două-trei frunzuliţe, se primenea pământul şi se tăiau buruienile, apoi la a doua, după vreo două săptămâni, se muşuroia, cuibul se învelea cu pământ mai ridicat decât ogorul, fără să se acopere însă frunzele, de regulă se făcea muşuroi continuu pentru mai multe cuiburi, ca un fel de răzoare, care permiteau reţinerea apei de ploaie mai mult timp la rădăcina plantei [şi creşterea tuberculilor].

O mare parte din sătenii Ostriţei n-aveau pământ decât grădina care era sub o jumătate de falcie[33], cam 30–40 de prăjini, pentru că aceasta era destinată drept loc de casă urmaşilor şi, astfel, prin împărţire în multe locuri de case, devenea tot mai mică.

De regulă, flăcăul era dator să aibe casă la însurătoare şi aceasta nu şi-o putea ridica decât pe un petec de grădină, în vatra satului, pământul din ţarină fiind destinat numai agriculturii.

La însurătoare, flăcăul cu casă şi un petec de grădină, poate şi moştenitor al unui ogoraş cât de mic, putea lua o fată cu cel puţin o jumătate de falcie şi astfel se înfiripa o gospodărie, care, pe aproape de două fălci, se putea considera un început bun şi se încadra în rândul gospodarilor care puteau semăna mai mult porumb, cartofi şi chiar un petec de secară pentru pâinea care la noi era o raritate, numai la sărbători, la zile mari şi ocazional[34].

Cu recolta de pe pământ şi din grădină, gospodarul, chiar numai cu atât, cu pricepere şi hărnicie, putea ţine chiar şi un cal de lucru, o vacă de lapte, câteva oiţe, un purcel de Ignat şi păsări de curte de la două-trei cloşte.

Gospodarii care aveau în folosinţa lor mai mult de două-trei fălci de pământ, acesta numai arabil, pentru că altul nu mai era, se socoteau bogaţi şi aveau o gospodărie frumoasă, putând ţine şi doi cai de lucru, două sau mai multe vaci cu lapte, oi şi porci de hrană cât şi pentru vânzare, să facă bani de plata birurilor. Aceştia puteau să samene grâu şi secară, din care se făceau plăcintele şi colacii de marile sărbători, precum şi colăceii de dat la colindători şi păscuţele ce se dădeau la copii, cu un ou roşu, la Paşti, în curtea bisericii şi în ţintirim, de sufletele celor adormiţi.

Amestecat prin secară şi grâu, gospodarii noştri mai semănau, tot toamna, odată cu secara şi grâul, şi trifoi sau traucă[35], lucernă, care creştea mare până la secerat sau cosit şi îmbogăţea astfel păşunea, paiele de grâu şi secară iar, pe acelaşi loc, până în toamnă, creştea o otavă care, cosită, uscată şi pusă la adăpost pentru

[33] O prăjină de pământ este de 6 metri lungime, adică 36 mp, iar falcia are 80 de prăjini.

[34] La o mare parte din săteni, mai ales văduve ori familii cu mulţi copii.

[35] [*Traucă*, s. f. Regionalism, folosit în puţine sate din Bucovinei, având sensul de „lucernă”, plantă perenă din familia leguminoaselor, cu frunze compuse din câte trei foliole şi cu flori albastre-violacee, puternic mirositoare, cultivată ca plantă furajeră, cu denumirea ştiinţifică *Medicago sativa.* Dicţionarele noastre nu menţionează această formă, preluată din rus. *travka.* În cele mai multe părţi ale Bucovinei istorice, circulă însă formele *luţărnă, luţernă*, provenind din germ. *Luzerne.*]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

iarnă, constituia cea mai gustoasă hrană a vacilor de lapte, care, după o asemenea delicatesă, dădeau un lapte bun şi dulce, ca îndulcit cu zahăr, cum spuneau sătenii gospodari, dar mai ales copiii.

Strângerea recoltei de vară, secara, grâul şi fasolea, bobul şi haldanii[36] din porumb, cânepa şi inul, floarea-soarelui şi mazărea, necesita urgență, întrucât „timpul nu aşteaptă", cum spuneau gospodarii, şi ajungea o singură vijelie ori grindină ca tot grâul şi secara să rămână la pământ şi toată munca de până acum, precum şi sămânța, constituia cea mai mare pagubă, neputându-se recupera mai nimic.

Grâul şi secara se secerau cu mâna, pentru a nu se risipi un bob, se prindea cu mâna stângă atâtea fire cât se putea cuprinde, iar cu secera din mâna dreaptă se reteza cât mai de jos, în poziția încovoiat, aplecat cât mai aproape de pământ, întregul smoc de fire, care se depunea tăiat în polog, pe un strat subțire, să se usuce astfel la soare. A doua zi, către seară şi toată noaptea, la lumina lunii, pologul[37] se strângea şi se legau snopi nu prea mari, cu legători de paie din anul trecut şi se făceau clăi în formă de cruce, cu câte şase-şapte snopi de fiecare braț, cu spicele spre interior, iar deasupra se punea un snop cu spicele în jos, răsfirat în cele patru părți, care să asigure scurgerea apei de ploaie fără să ude spicele snopilor astfel aşezați în claie.

La câteva zile, clăile se desfăceau, snopii se încărcau în căruța cu draghini[38], în acest scop rihtuită[39], aranjată, cât mai lung, să se poată încărca cât mai mult, pe opt-zece rânduri şi se transporta astfel acasă, unde se depozitau în studoală[40], şura acoperită şi pardosită cu sândură din toate părțile, unde aşteptau îmblătitul, atunci

[36] [*Haldan, haldani; hăldan, hăldani*, variante pentru *aldan, aldani*, s. m. Regionalism, „cânepă de toamnă, care produce sămânță", *Cannabis sativa*. Din coaja haldanilor/aldanilor se confecționau odinioară funii. Prin extensiune semantică, în graiul din Bucovina, „flăcău, om înalt". După DEX '98, cuvântul are etimologie necunoscută.]

[37] [*Polog, poloage*, s. n. Popular, „cantitate de iarbă sau de alte plante cosită dintr-o singură mişcare de coasă"; „mănunchi de fân sau de grâu secerat care urmează să fie adunat sau legat în snopi"; „brazdă". După DEX online, cuvântul < sl. *pologŭ*, bg., sb. *polog*.]

[38] [*Draghină, draghini, draghine*, s. f., variantă pentru *drăghină, drăghini, drăghine*. Popular, numai în Moldova şi Bucovina, „loitră la căruță". În Bucovina, ca în acest context, „prelungire din pari, în lungime dar şi în lățime, la căruță, pentru a încăpea mai mulți snopi de grâu sau de strujeni la încărcare şi transport". Dicționarele noastre nu rețin acest sens, dar trec şi formele regionale *drăghinar, drăbină*, menționând pentru toate proveniența din ucr. *drabyna*.]

[39] [*Rihtui, rihtuiesc*, vb., conj. IV. Tranzitiv, „a croi şi a îmbina prin cusături piesele de piele care compun obiectele de încălțăminte"; „a pune căptuşeală unei fețe croite". În graiul din Bucovina, germanism, folosit, ca aici, cu sensul de „a aranja, a pregăti". În alte contexte, înseamnă şi „a ajusta, a repara, a regla, a îndrepta". Provine din germ. *richten*.]

[40] [*Studoală, studoale*, s. f., variantă pentru *stodoală, stodoale*. Regionalism, anexă a gospodăriei tradiționale româneşti din Bucovina, în care se păstrează uneltele agricole, fânul pentru vite etc.; şură (< germ. dial. *Schur*). DEX '98 şi *Noul dicționar universal al limbii române* (2006) nu-l menționează cu această formă. Aici este înregistrată numai forma *standoală, standoale*, însemnând „hambar, coşar în care se păstrează grânele". După autorii celor două lucrări lexicografice, menționate mai sus, provine din ucr. *stodola*.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

când gospodarul avea timpul potrivit sau dacă avea nevoie de grâu sau secară de dus la măcinat, la moară, mai devreme.

Nicun gospodar n-avea voie să uite să lase pe ogorul de pe care aduna recolta, snopi sau chiar [o] claie, după cantitatea recoltată, pentru paznicii ţarinei sau la trecerea cu căruţa prin poarta jitariei[41], le lăsa la jitar[42], care nu lipsea din post, de la începutul şi până la terminarea lucrărilor pe câmp.

Dacă, după strânsul recoltei de secară sau grâu, urma să crească acolo, pe acelaşi loc, trifoiul sau trauca, semănată sau, dacă gospodarul nu era de acord cu păscutul vitelor pe acel loc, la capetele ogorului, fixa în pământ, cam de un metru înălţime, un ponci[43], adică un băţ, un haldan, cu un şomoiog de paie în vârf, ceea ce era o deosebită atenţionare pentru paznicii de câmp.

Cânepa şi inul tot în această perioadă se strângeau, folosindu-se timpul frumos, pentru că, altfel, se înnegrea şi era foarte greu să se scoată o pânză albă şi frumoasă, cum doreau gospodinele şi, mai ales, fetele de măritat.

Cânepa şi inul se smulgeau din pământ cu rădăcină cu tot, care se scutura bine de pământ şi [din care] se făceau fuioare (snopi), cam cât mâna de groase, care se legau la mijloc, apoi se desfăceau în trei şi se puneau în picioare, pe locul unde au fost recoltate, pentru a se usca, vreo trei zile, la soarele tare de vară.

---

[41] [*Jitarie, jitarii*, s. f. Regionalism, variantă pentru *jitărie, jitării*. Aici, cu sensul de „locuinţa, casa jitarului", „casa/coliba paznicului de câmp". Format de la *jitar*, prin derivare, cu suf. *-ie.*]

[42] [*Jitar, jitari,* s. m. Regionalism, folosit în Bucovina de altădată cu sensul de „păzitor de ţarină, care ia seamă să nu intre vitele prin semănături şi să facă stricăciuni", „persoană angajată să păzească semănăturile" şi, în general, câmpurile, în perioada dintre Sângeorz (23 aprilie) şi Sâmedru (26 octombrie); „paznic de câmp". În volumul redactat de Dr. Eugen Simiginowicz, *Manualul administraţiunii comunale pentru Ducatul Bucovinei*, Cernăuţi, Editura Comitetului Provincial Bucovinean–Societatea Tipografică Bucovineană, 1902, 1469 p., adevărat document de epocă, de mare folos astăzi pentru cei care doresc să înţeleagă modul în care funcţiona societatea noastră, sub administraţia austriacă, găsim informaţii valoroase şi în această privinţă. Jitarul, ca „păzitor de ţarină", era ales de către fiecare comună pentru a supraveghea „averea câmpenească": „Pentru apărarea ţarinei se pot întări şi jura numai persoane cari au trecut de douăzeci de ani şi poşed conştiinţa legilor şi ordinaţiunilor relative la serviciul lor". Jitarul era întărit de Judecătoria Districtuală, depunând cu această ocazie jurământ, „după o formulă stabilită prin lege" (p. 83–86). În conformitate cu Legea din 19 decembrie 1889, primarul (antistele sau vornicul, cum se mai numea în epocă) dispunea de un „personal auxiliar": un secretar comunal, poliţaii comunali, servitorul comunal (persoană folosită pentru „servicii de curier, de intimaţiuni, citaţiuni, avisări, promulgări sau de publicări"). Pentru servicii speciale, în subordinea primarului se mai aflau: „medicul comunal, inspectorul defuncţilor, groparul, inspectorul de vite şi cărnuri, straja de noapte, jitariul şi moaşa comunală" (p. 37). Manualul este, totodată, şi un valoros document de cercetare pentru lingvişti, oferind un bogat material de studiu sub toate aspectele limbii române (fonetică, vocabular, gramatică, ortografie, punctuaţie). Autorii DEX-ului (1998) fac trimitere la etimonul bg. şi scr. *žitar*.]

[43] [*Ponci, ponciuri,* s. n. Regionalism, „semn de interdicţie pentru păşunat", cuvânt nemenţionat de dicţionarele noastre cu acest sens. DLRM menţionează doar adjectivul *ponci, ponce,* având sensul de „teren povârnit, abrupt". În satele din Bucovina, cuvântul folosit pentru a denumi semnul prin care se atrage atenţia asupra interzicerii păşunatului într-un loc este *ciuhă, ciuhe,* s. f., menţionat de dicţionarele noastre, dar numai cu sensul de „sperietoare pentru păsări, matahală, momâie".]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

La murat, cânepa şi inul se ţineau în bălţile laterale ale Prutului sau chiar în pârâul, pe marginea căruia creştea cânepa, cel puţin o săptămână, după care se scoteau, se spălau bine şi se puneau la soare, în picioare, pe prundul curat, ca apoi astfel murate şi curate, să fie aduse acasă, gata de meliţat şi prelucrat când avea timpul necesar gospodina, dar nu mai târziu [de] Simedru[44].

Ţarina Ostriţei, destul de mică pentru populaţia mereu în creştere, era foarte bine, natural compartimentată în tăblii, nu mai lungi decât un ogor de o falcie, nu prea late şi despărţite prin pâraie, ce se scurgeau pe la capete, formând mici porţiuni de bahnă, cu rogoz şi ierburi tari, care nu plăceau vitelor.

Drumul judeţean, şoseaua de la Cernăuţi, trecând Dereluiul, după ce cobora vreun kilometru, urca în serpentină lungă tot cam un kilometru şi, pe la mijlocul ţarinei, tăia drept în două câmpul, îndreptându-se spre sud, spre podul de la pârâul

[44] [*Simedru, Simedrul, Sâmedrul* sau *Sumedrul* este o străveche sărbătoare autohtonă închinată unei divinităţi protectoare a îndeletnicirilor pastorale, peste care în calendarul creştin-ortodox s-a suprapus celebrarea Sfântului Dimitrie al Tesalonicului, supranumit „Izvorâtorul de Mir". Celebrată la 26 octombrie (numită şi Osie), uneori ţinută şi în 27 octombrie (Lucinul sau Ziua Morţilor), Simedrul este reprezentat în mitologia românească (legende, credinţe, basme) printr-un personaj legendar, un cioban care îşi păstoreşte turmele pe tărâmuri necălcate de picior de om. În unele zone ale ţării, Simedrul este imaginat în diverse ipostaze zoomorfice (porc, ca divinitate sau geniu al grâului) şi este una dintre numeroasele zile ale anului închinate morţilor, numindu-se şi Moşii de Simedru. Închinată moşilor şi strămoşilor, în această zi li se aduc celor plecaţi în Lumea de Dincolo ofrande: grâu fiert, colivă, colaci făcuţi din grâu nou, lapte, miere, must, busuioc şi cimbru (plante aromatice, magice). Ofranda închinată moşilor şi strămoşilor, prin darul oferit vecinilor sau prieteniilor, are menirea să sporească belşugul şi fertilitatea pământului. În alte zone, acum se face „Focul lui Simedru", aprinzându-se pe dealuri, la răspântii de hotare, la margini de ape, ruguri înalte, care „strălumineză" în amurgurile ceţoase ale toamnei. „Ceata feciorilor" cheamă întreaga comunitate a satului: „Hai la focul de Simedru!" Femeile aduc ofrande de pâine, colaci, fructe, nuci, pe care le dăruiesc copiilor, fetelor, flăcăilor. Feciorii apucă tăciunii aprinşi, aruncându-i pe ogoare şi în livezi, ca invocaţie solară şi a fertilităţii. Peste focul aprins, fetele şi feciorii sar, într-un „rit de purificare" şi de „profilaxie magică" împotriva bolilor şi a tuturor relelor. Prin acest gest colectiv, iniţiatic, tinerii se pregătesc, de fapt, şi pentru marea trecere spre o altă formă existenţială, aceea a căsătoriei şi a întemeierii unei noi familii, ca o nouă verigă în lanţul fără sfârşit al generaţiilor. La lumina şi căldura rugului, sub un brad, sătenii se ospătează apoi, într-un „festin comun", pentru toţi strămoşii neamului, după care încing „jocul lui Simedru", o mare horă în jurul bradului, prin care invocă cerului noroc şi prosperitate pentru noile familii ce urmează să se închege în Câşlegile de toamnă, înaintea Postului Crăciunului. Simedrul este asociat cu moartea naturii, cu sosirea iernii şi a frigului. Ca şi Sângiorzul, Simedrul este patronul păstorilor şi garantul soroacelor. Simedrul este totodată ziua soroacelor pentru slujbe şi felurite închirieri, încheiate cu şase luni în urmă, la Sângiorz. Învoielile noi aduc acum prilejuri de aldămaşuri şi de veselie. Se crede că oamenilor care păzesc cu sfinţenie această sărbătoare le vor fi ferite vitele de stricăciunea lupilor, ei înşişi fiind feriţi de boli şi lovituri năprasnice. În ipostază de „sfânt", Simedrul umblă pe Pământ însoţit de Sângiorz, cu care a încheiat un legământ pe viaţă şi pe moarte: Sângiorzul trebuie să înfrunzească codrul până la 23 aprilie, iar Simedrul să-l desfrunzească până la 26 octombrie. În mediile pastorale, Simedrul se moşteneşte, din tată în fiu, ca antroponim şi patron al casei. După 26 octombrie începe „vara Simedrului", care ţine patru zile. Vezi, printre altele, şi Ion Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an. Dicţionar*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1997, p. 171–172; Antoaneta Olteanu, *Calendarele poporului român*, Bucureşti, Editura Paideia, Colecţia cărţilor de referinţă, 2001, p. 451–454.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

numit de noi Ruginoasa, urcând tot în serpentină spre Ţureni, apoi Vama, Herţa şi Dorohoi. Fiind pietruit, era foarte bine folosit de gospodari pentru transportul recoltei şi pentru muncile agricole, ca loc de popas pentru căruţe, pluguri şi chiar pentru masa celor care lucrau la câmp, la umbra unui pom, de regulă meri, puţini de vară, mai mulţi de toamnă, totuşi merele potoleau setea lucrătorilor cât şi a trecătorilor, care parcurgeau pe jos tot drumul, de la marele oraş, spre satele care-i aşteptau, cu sare şi naft[45], petrol pentru lampă şi opaiţă, precum şi covrigi şi câteva bomboane pentru copii.

„Toamna cea bogată, cu [de] toate îndestulată", [după] zicala din popor, era în adevăr anotimpul cel mai frumos, cel mai aşteptat, de multe ori şi cel mai lung şi când, cu adevărat, se făcea numărătoarea bobocilor. Toată suflarea satului, bărbaţi şi femei, cu mic, cu mare, era răspândită în toată ţarna[46], câmpul cu verdeaţă, care se îngălbenea şi se rărea, era viu colorat de veşmintele harnicilor lucrători, care-l acopereau dis-de dimineaţă, pe rouă şi brumă tot mai deasă, până seara şi chiar noaptea târziu.

Toamna se strângea toată recolta de pe câmp, papşoii, handraburca (barabule, cartofi)[47], bostanii şi haldanii, beţele rămase de la floarea-soarelui şi chiar şi iarba

[45] [*Naft*, s. n. În graiul din Bucovina, regionalism, având sensul de „petrol brut, petrol lampant, gaz", folosit pentru iluminatul casei. DEX '98 şi *Noul dicţionar universal al limbrii române* (2006), fac trimitere la sl. *nafta*, grec. mod. *náftha*, turc. *neft*, germ. *Naphta*, fr. *naphte*. În Bucovina, cuvântul vine, în mod sigur, din germ. *Naphta*. În corespondenţa lui Iraclie Porumbescu, de la sfârşitul secolului al XIX-lea (1890–1895), îl întâlnim cu foma *naftă*: „V-am scris aşişi [chiar] la poştă în Tereblecea, unde am găsit că se vinde şi sopon, şi chibrituri, şi naftă, şi oale, şi sare – că am fost la naşii mei de cununie" (Nina Cionca, *Scrisorile lui Iraclie Porumbescu*, Bucureşti, Editura „Ars docendi", 1999, p. 69).]

[46] [*Ţarnă, ţarne*, s. f., variantă regională pentru *ţarină, ţarini*. Şi aici, la fel ca în graiul satelor româneşti din Bucovina istorică, regionalism, folosit cu sensul de „câmp cultivat", „ogor", „arătură", „holdele şi fânaţele cuprinse la un loc". Pentru forma de aici, dar ilustrativă şi pentru un context social-istoric, mai larg, reconstituit cu mijloacele artei literare, este, printre altele, nuvela lui Vasile Ţigănescu, *Jitarul de la Gardul Ţarnei*, din volumul *Brădetul*, Bucureşti, Editura „Cugetarea"– Georgescu Delafras, 1941. I.-A. Candrea şi Gh. Adamescu, în *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească"*, Bucureşti, Editura „Cartea Românească" S. A., 1926–1931, p. 1353, trimit la etimonul din vechea slavă *carina*, „bir". Pentru originea acestuia, DEX '98 menţionează scr. *carina*. Alexandru Ciorănescu, în *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Ediţie îngrijită şi traducere din limba spaniolă de Tudora Şandru-Mehedinţi şi Magdalena Popescu-Marin, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2002, îi dă şi sensul de „vamă", pe lângă cel de „câmp". Tot el precizează că sensul iniţial era cel de „dare". Trecerea semantică se bazează, în opinia sa, pe ideea de „ceea ce este dincolo de impozite", făcând trimitere la „poarta ţarinii", poarta sau intrarea prin care satul comunica, în vechime, cu câmpul lui şi care era păzită de obicei de un slujbaş, numit *jitar* (p. 775).]

[47] [*Handraburcă, handraburci*, s. n. Regionalism, având sensul de „cartof, cartofi". Creaţie coruptă, provenită din *bandraburcă* şi *hadaburcă*, nemenţionată cu această formă hibridă în dicţionarele noastre. În limba română, cuvântul *cartof* se distinge printr-o foarte bogată sinonimie. O trecem şi noi aici, spre exemplificare: *alună, badaliurcă, bandraburcă, baraboi, barabulă, barabuşcă, bighiroancă, bigură, boabă, boambă, bobâlcă, bologeană, bulugheană, bulughină, colompiră, coroabă, crump, crumpenă, cuculă, curulă, erdăpane, fidireie, ghibiroancă, ghistină,*

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

mai mare care se putea secera de pe haturile despărțitoare de ogoare şi numai prea puțină verdeață se lăsa pentru păscutul vacilor şi al oilor.

Cartofii se scoteau cu sapa, cine avea mai mult şi pus pe rânduri, cu plugul şi se lăsa să se usuce puțin, apoi se transporta acasă în saci ori direct în coşul căruțelor, depunându-se în pivniță şi în gropi săpate în grădină de unde nu se scoteau până primăvara când se alegeau cei de sămânță şi pentru consum. Bostanii (dovlecii) aduşi acasă, se tăiau şi se scotea sămânța care se punea la uscat la soare, pe uşi şi scânduri, iar bostanul din care s-a scos sămânța, era cel mai mare deliciu la hrana vacilor, oilor şi porcilor care înfulecau pe nerăsuflate.

Haldani se cojeau şi se scotea teiul[48], din care se făceau apoi odgoanele şi funiile atât de trebuitoare omului la legatul vitelor, pentru postoronci[49], la hamurile cailor, chiar şi pentru frânghiile cu care se scotea apa cu găleata (vadra) din fântânile neacoperite.

Abia aşteptam ieşirea de la şcoală că într-o fugă eram cu vacile la păscut pe câmp, mai ales că toată toamna coceam barabule pe vatră cu foc, din jițele rămase pe câmp[50] ori ciocleji[51], apoi acopeream vatra cu cenuşă şi pământ care dădea frăgezimea cartofului de parcă era uns cu unt.

Ne prindea jitarul şi paznicii şi ne descuseau[52] de unde am luat cartofii şi jițele, dar, după ce mâncau şi ei, ne lăsau în pace.

A doua, tot atât de importantă ocupație a ostricienilor, de fapt, care decurgea din prima, din hărnicia şi priceperea muncii câmpului, era creşterea şi îngrijirea vitelor, a vacilor de lapte, porcilor, oilor şi a păsărilor de curte iar pentru gospodarii mai înstăriți şi a cailor, de rasă bună dar încorcită, talie mijlocie, roibi, murgi ori breji, care constituiau oglinda bogăției şi bunei stări a gospodarului.

Poate o treime din săteni, cei cu pământ puțin ori numai cu grădina, nu putea ține vacă de lapte, dar cei mai mulți aveau o vacă, o scroafă cu purcei sau numai unul, care se pregătea pentru Ignat[53], unii chiar şi câteva oi, apoi mai toți păsări şi

goață, gogoaşă, grumbă, hadaburcă, măgheruşcă, măr, nap, ou, pară, peruşcă, picioc, picioică, piroşcă, poamă-de-pământ, țermer, vovică. Vezi, printre altele, şi ro.wiktionary.org/wiki/cartof.]

[48] Coaja.

[49] [*Postoroncă, postoronci*, s. f. Regionalism, aici, funie legată de crucea căruței şi de hamuri, cu ajutorul căreia calul trage căruța. După dicționarele noastre, cuvântul < ucr. *poštoronok.*]

[50] [*Beldie, beldii*, s. f. Regionalism, tulpină aeriană a cartofului (jițe/vițe); vrejuri uscate, cu ajutorul cărora se coc toamna pe câmp cartofii; *bâlă, bâle*, tulpini aeriene uscate de cartofi; *bulihău, buliheie*, acestea din urmă, nemenționate de dicționarele noastre, folosite numai cu forma de plural. Otilia şi Vasile Sfarghiu, în *Regionalisme din Câmpulung Moldovenesc*, Câmpulung Moldovenesc, Editura Amadoros, 2005, menționează forma *buliteie*, cu sensul de „vreji de cartofi, buruieni uscate", dar după V. Arvinte, D. Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional*, Bucureşti, 1961.]

[51] [*Cioclej, ciocleje*, s. m. Regionalism, partea de sus a tulpinii porumbului, rămasă la nivelul pământului după ce restul tulpinii (strujanul) a fost tăiat la secerare. După DEX '98, cuvânt cu etimologie necunoscută.]

[52] Ne întrebau, ne chestionau.

[53] [*Ignat.* Potrivit literaturii de specialitate, Ignat este o divinitate solară care a preluat numele şi data de celebrare a Sfântului Ignatie Teoforul din calendarul ortodox (20 decembrie). Sacrificiul

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

pui, din care se folosea mai toată vara câte unul, în fiecare sâmbătă, pentru duminică, la o zamă cu tocmagi[54] ori borş cu barabule de vară, dres cu smântână şi pui tăvălit prin scaşiţa cu mujdei, la masă cu toţi copiii, de se lingeau pe degeţele.

Gospodarii cu mai mult pământ, cu de la trei fălci în sus, puteau ţine două şi chiar trei vaci de lapte ori numai două şi o ghiţea ori o juncă de prăsilă, pentru înlocuit o vacă mai bătrână, unul sau chiar doi cai cu giuguri şi hamuri de piele, ca la Horecea şi Ceahor, cu care se puteau fuduli când mergeau la hramuri, începând cu cel de la Horecea, la Înălţare, continuând cu Mahala, Cozmin şi Boian şi încheind cu Ţurenii, la Arhangheli, [de] 8 noiembrie, când se mergea câteodată chiar cu sania cu clopote la cai.

Pentru comercializat, numai gospodarii mai înstăriţi puteau să vândă câte o vacă, viţelul la şase săptămâni, purceii de la scroafă, care prisoseau şi aceasta numai pentru a face bani, cu care să se achite dările la stat şi alte nevoi casnice, gospodăreşti.

Pentru hrana vitelor se folosea toată plantaţia, adunată fir cu fir de pe câmp, toată vara şi toamna, strujenii de porumb şi paiele de grâu şi secară se tocau şi se făceau sicică, tocătură în maşina de tocat, sicicarniţă, care, opărite şi amestecate cu tărâţe şi cu cartofi cruzi, tăiaţi mărunt, constituie hrana de bază a vitelor pentru

sângeros al porcului şi ritul funerar de incinerare (pârlitul porcului) în ziua de Ignat (Ignis, „foc") este o practică preistorică, supravieţuind încă în ţinuturile româneşti extracarpatice. Sărbătoarea este cunoscută şi sub numele de Ignatul porcilor sau Crăciunul ţiganilor, de care se leagă o serie de obiceiuri şi superstiţii. Tăierea porcilor are loc într-o anumită zi (20 decembrie) şi într-un anumit moment al zilei, de obicei, dimineaţa, în zori. În ajunul Ignatului se fierbe grâu, capul familiei îl tămâiază şi îl binecuvântează. Din grâu mănâncă toţi ai casei, iar ce rămâne se dă dimineaţa la păsări. Această sărbătoare are şi semnificaţii magice. Se spune că în această noapte porcul îşi visează cuţitul sau se visează la gât cu mărgele roşii. În această seară se ia un dovleac, i se taie coada şi se păstrează, aceasta fiind bună pentru leac de bube dulci la copii. Tot în această noapte vrăjitoarele umblă să ia belşugul casei, de aceea se presară mei şi sare împrejurul casei, al hambarelor şi al curţii. Se spune că untura de la porcul negru e bună la vrăjit, mai ales pentru sănătatea oilor. O bucată din untura de porc negru era dusă la biserică, de Bobotează, să fie sfinţită de preot, după care se ungeau cu ea cei care aveau dureri de picioare ori junghiuri. Tot cu untură de porc negru, tăiat la Ignat, era uns trupul celui bănuit ca ar putea ajunge strigoi. În ziua de Ignat nu se lucrează, ci se taie porcul. La tăiatul porcului, nu trebuie fie de faţă oameni miloşi, deoarece porcul moare greu şi carnea lui nu mai e bună. Dacă în inima porcului se găseşte mult sânge „înghetat", e semn că stăpânul va avea noroc la bani. Cei care au ajutat la porc, primesc pomana porcului, de la care este nelipsită ţuica fiartă. Între Ignat şi Crăciun, femeile nu trebuie să toarcă, ele pisează grâu, ca să aibă până la Crăciun şi fac un fel de turte, numite „cârpele Domnului Hristos", pe care le mănâncă în Ajunul Crăciunului cu miere şi nuci. Femeile însărcinate ţineau sărbătoarea, ca să nască prunci întregi la trup şi minte. Sângele porcilor negri, amestecat cu făină, dacă este mâncat, însănătoşeşte bolnavii. Cine lucrează în ziua de Ignat, cade bolnav şi „ignează", adică face convulsii, ca porcul, când este tăiat. Tot acum se fac pronosticuri meteorologice pentru iarna care urmează. Pentru informaţii mai multe, vezi şi Irina Nicolau, *Ghidul sărbătorilor româneşti*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 70–72; Antoaneta Olteanu, *op. cit.*, p. 539–544.]

[54] [*Tocmag, tocmagi*, s. m., folosit mai ales la plural. Regionalism, preparat culinar din aluat nedospit, tăiat în formă de şuviţe subţiri, care se pune în zeamă; pastă făinoasă, tăiţei. Dicţionarele noastre trimit la un etimon din tc., *tokmak*.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

toată iarna. Pleava de la îmblătitul grâului şi a secarei, la fel opărită şi amestecată cu tărâţe şi cartofi, era foarte aşteptată de vite şi din care dădeau lapte mult, bun şi cu multă smântână.

Odată recolta strânsă şi adunată la gospodărie, cicălăii[55] desfăcaţi şi puşi la adăpost pe podul casei ori în siacul[56] împletit din nuiele şi ridicat special pentru uscatul şi păstratul porumbului, cartofii în pivniţă[57] şi în groapă în grădină, pe câmpul acoperit din ce în ce mai mult de ceaţa deasă de toamnă, [unde de] pâclă şi rouă nu se mai vedeau decât copiii, care, păscând vacile pe ce mai era verde-îngălbenit, săreau în jurul focului, la care se afumau încălzindu-şi mânuţele cu barabulea coaptă pe vatră, presărând puţină sare, luată de acasă într-un buzunărel de la cojocel ori sumănel.

Gospodinele, adunate în şopronul de lângă casă, cu fetele lor şi [cu altele] din vecini, zoreau melităţul cânepii şi a inului, îndepărtând puzderia de buci şi trecând prin ragilă caere lungi şi frumoase, care apoi, zolite şi uscate, deveneau galbene şi lucitoare ca ţitroana (lămâia)[58] gata de tors.

În zilele şi nopţile de iarnă, gazda şi fetele venite la claca de tors răsuceau firele cu fusele în mâna dreaptă din caierul de pe furca înfiptă în locul ei din laiţă sau din brâu şi, la lumina lămpii cu naft agăţată într-un cui la coardă (grindă), ca să vadă mai bine toate, cântau ori numai suspinau după ibovnicul dus la cătănie ori flăcăul recrutat, care se ducea la primăvară.

Nu era fată trecută de cincisprezece ani să nu ştie şi să nu cânte ori numai să îngâne: „Vine trenu din Ardeal / Încărcat cu militari. / – Ce plângeţi, voi militari, / Vă e frică de duşmani / Ori vi-i dor de fete mari? / Fete mari se duc la nuntă, / Feciorii se duc la luptă; / Fete mari se duc la horă, / Feciorii se duc să moară! / – Nu ni-i frică de duşmani, / Ci ni-i dor de fete mari!”; „De-ar fi mândra-n deal la Cruce, / De trei ori pe zi m-aş duce, / Dar mândruţa-i prea departe, / Nu pot merge fără carte! / Carte n-are cine-mi face, / Că primaru nostru zace[59]; / Cu notaru-s

[55] [Formă regională pentru *ciocălău (ciucălău), ciocălăi (ciucălăi)*, s. m. Regionalism, întâlnit în graiul din Bucovina cu sensul de „ştiulete de porumb cu boabe“, ca în acest context, dar şi cu sensul de „ştiulete de porumb curăţat de boabe, folosit în gospodărie, de obicei, la foc“. Creaţie expresivă, formată de la cuvântul *cioc, cioacă*, prin derivare, cu sufixul *-lău.* Dicţionarele noastre trimit la magh. *csukló.*]

[56] [*Siac*, siace, s. n., variantă regională pentru *sâsâiac, sâsâiace (sâsâiece)*. Regionalism, „hambar, coşar, împletit din nuiele de salcie/lozie, de formă circulară, conică sau alungită şi acoperit, folosit pentru păstrarea ştiuleţilor de porumb”; „pătul, porumbar, leasă”. După DEX ’98, provine din ucr. *susik*, rus. *susek*, magh. *szuszék*]

[57] [Este interesant faptul că Dimitrie Gălătescu nu foloseşte aici, cum ne-am fi aşteptat, forma *zemnic, zemnice*, s. n., regionalism, întâlnit pe o arie mai largă, în Moldova şi Bucovina şi având sensul de „pivniţă, beci, bordei săpat în pământ, servind la păstrarea legumelor şi murăturilor, a vinului (în Moldova) peste iarnă”. DEX ’98 trimite la bg. *zemnik.*]

[58] [*Ţitroană, ţitroane*, s. f. Regionalism, „lămâie” (pronunţat şi *alămâie* în satele din Bucovina). Cu această formă îl înregistrează numai DEX online. În graiul din Bucovina circulă astfel sub influenţa limbii germane, unde *Zitrone*, s. n., are sensul de „lămâie”.]

[59] [*Zăcea, zac*, vb. conj. II, intranzitiv. Aici, cu sensul de „a fi bolnav”. Cuvântul < lat. *jacere.*]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

mânios / Şi-oi merge aşa pe jos!" (Cântece populare, cântate de regulă de fete, la claca de tors, scărmănat lână, pene ş. a., chiar şi la câmp, unde erau mai multe la un loc).

Apoi: *Treceţi batalioane române Carpaţii!*

Nu puteam dormi pe cuptior în serile şi nopţile când la noi, cu cele două surori ale noastre mari, Măriuca şi Veronica, torcând, fetele cântau şi noi le ascultam şi repetam şi noi după dânsele, până ne prindea „moş Ene pe la gene".

După tors, eram puşi la treabă şi noi, copiii, chiar mici fiind şi anume trebuia să depanăm firul pe sucală şi să pregătim fusele pentru suveice, cu care se făcea ţesutul, adică trecerea acesteia prin urzală şi bătut firul cu spate la pânza care se forma sul, prin schimbarea iţelor la tălpicile de la picioarele gospodinei ţesătoare.

Tot materialul de până acum, adică tot ce se făcea din cânepă, constituia numai bătătura[60], partea care se ţesea cu spata alipindu-se fir cu fir pentru a se face pânza, dar aceasta era ţesută în aşa numita urzeală, care era bumbacul, fire din pachet cumpărat de-a gata (import din Canada, America) dat pe urzitoare şi care constituia lungimea pânzei. Urzitoarea era făcută din două mari cadre de lemn înalte cât odaia, împreunate la mijloc cu un lemn gros cât mâna, care susţinea aceste două cadre fixate jos, pe podea sau pământul casei şi sus, în coarda podului, tavanul şi care, învârtindu-se cu mâna, aduna firele din pachet şi le făcea urzeală, care, prin depanare la stative, de la un sul la altul, era baza în care se bătea bătătura de cânepă ori in, rezultând astfel pânze.

Nu pot preciza dacă toate gospodinele de la noi făceau numai astfel pânza, este posibil ca şi urzeala să se fi făcut tot din fire de tort de cânepă sau in şi atunci pânza ieşea mai groasă, mai tare şi scorţoasă, neavând în componenţă şi bumbacul.

Oricum, pânza astfel rezultată nu era gata de croit şi cusut cămăşi din ea, ci se mai spăla prin zolit, adică trecerea de apă clocotită peste pânza pusă într-un butoi, doar cu o sită sau cruce de lemn la fund, cenuşe de lemn de tei şi sodă, scos la geruială iarna, apoi vara, spălat de mai multe ori, în mai multe ape, la Prut, şi ghilită, pusă la uscat la soare, pe prundul curat, până devenea albă ca ghiocul, cum spuneau gospodinele. Abia de acum se putea croi şi coase cămăşi şi altele necesare membrilor familiei, lucru care [se] făcea [cu] totul în casă de [către] gospodina care devenea acum şi croitoreasă, după cum a învăţat de la mama ei, de la rude ori vecine.

Odată aranjate în casă stativele de ţesut, nu se mai scoteau până la sfârşitul Postului Mare[61] când se făcea curăţenie de primăvară.

---

[60] [*Bătătură, bătături*, s. f. Aici, băteală, firele care se introduc cu suveica prin rostul urzelii, pentru a obţine ţesătură. După DEX '98 < lat. *battitura.*]

[61] [*Postul Mare (Postul Paştelui)*, perioada de şapte săptămâni cu interdicţii alimentare, lipsită de petreceri şi distracţii, care precedă sărbătoarea centrală a calendarului creştin – Paştele. Sinonim cu Păresimi. Postul Mare, cel mai lung şi mai sever dintre posturile de peste an – Crăciun, Sânpetru, Sântămăria –, a fost iniţial numai de 40 de zile, începea la Lăsatul Secului şi se încheia la Duminica Floriilor. Ulterior, Postul Mare s-a mărit cu o săptămână, Săptămâna Patimilor sau Săptămâna Floriilor. Împărţit simetric de Miezul Păresimilor, Postul Mare este deschis de Săptămâna Caii lui Sântoader şi închis de Săptămâna Mare, cuprinzând numeroase sărbători şi acte de ritual precreştine şi

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

creştine. Pregătirea spirituală a creştinilor pentru celebrarea Paştelui începe încă din ultima săptămână a Câşlegilor de iarnă, numită de popor şi Săptămâna Albă. În acest interval de timp nu se mănâncă mâncăruri de carne, fiind permis a se consuma doar ouă, lapte şi produse obţinute din lapte, nu se fac nunti sau alte petreceri cu muzică. Săptămâna Albă se termină cu Duminica Lăsatului de Sec, care era odinioară o adevărată sărbătoare familială şi chiar comunitară. Din preziua acestei duminici, femeile pregătesc bucate pentru masa nocturnă, la care participă toţi membrii familiei şi invitaţii acesteia, vecini, rude, prieteni. Petrecerea nocturnă poartă numele de Lăsatul Secului şi continuă până către miezul nopţii, moment în care fiecare mesean mănâncă în mod ritualic câte un ou, zicând: „Ouşor, ouşor, să-mi fie postul mai uşor!" În Duminica Lăsatului de Sec, fetele şi flăcăii rămaşi necăsătoriţi în Câşlegile de iarnă sunt luaţi în derâdere, în cadrul unui obicei numit strigările de peste sat. Flăcăii se adună în cete, urcă pe înălţimile satului, de unde slobozesc roţi mari, din paie aprinse şi îi satirizează, prin strigături sub formă de dialog, pe cei rămaşi necăsătoriţi. Prima zi a Postului Mare se mai numeşte şi Lunea curată, zi în care, potrivit tradiţiei, oamenii obişnuiesc să purifice spaţiul în care trăiesc, prin obiceiuri rituale. În această zi femeile nu lucrează nimic în afară de spălatul ritual al vaselor, pe care, mai apoi, le urcă în podul caselor. Tot în această zi, după petrecerea nocturnă, unul dintre membrii familiei se scoală mai devreme, ia faţa de masă cu firimiturile rămase de la ospăţ, iese cu ea afară şi aruncă resturile de mâncare păsărilor din curte, zicând: „Veniti, păsări, să vă dau şi vouă din bucatele mele, cu care prind postul, dar şi voi să prindeţi post de la bucatele de vară!" Acest ritual are scop profilactic şi apotropaic, în principal, de apărare a viitoarelor recolte de atacul păsărilor. În unele zone ale ţării (Banat, de exemplu), prima zi de post se numeşte Spolocanie. Aici oamenii se spală cu băutură la cârciuma satului de mâncarea de dulce, pe care au consumat-o până acum. Altădată, la aceste petreceri cu băutură participau şi femeile, care veneau, de ochii lumii, cu furca de tors la brâu. În alte părţi ale ţării, în ziua de Spolocanie, vasele din care s-a mâncat până la Lăsata Secului se spălau cu leşie şi se urcau în pod, unde se păstrau aşa până la Crăciun. Tradiţia consemnează şi alte obiceiuri în prima zi de post, cum ar fi Cucii. Feciorii şi bărbaţii tineri se maschează în diverse animale, se îmbracă în fuste, îşi pun o glugă pe cap şi un clopot mare pe spinare şi aleargă, în dimineaţa primei zile de post, după copii, după fete, după oameni, ca să-i atingă cu bâtul şi să-i trântească la pământ. Despre cel care nu primeşte nicio lovitură de la Cuci, în prima zi de post, se spune că nu va fi sănătos în acest an. Seara, Cucii se adună şi merg din casă în casă, pentru a dansa hora în curţile oamenilor. Acest obicei era foarte răspândit în sudul României, până la sfârşitul secolului al XIX-lea. Azi, el mai poate fi întâlnit doar în satul Brăneşti din judeţul Călăraşi. În prima sâmbătă din Postul Mare, se sărbătoreşte Ziua lui Sântoader, sfânt pe care tradiţia populară îl ţine de teama pedepselor aplicate tuturor celor care nu-l respectă. Sântoader şi caii ce-l însoţesc rup, conform tradiţiei, lanţul lui Sântion, pentru a lăsa drum liber anotimpului călduros. În marţea de după Lăsatul Secului începe Postul Mare propriu-zis, ce durează şapte săptămâni, etapă calendaristică în care nu se consumă carne, lapte, brânză şi ouă, alimentaţia bazându-se integral pe produsele vegetale. În aceasta perioadă, în gospodăriile tradiţionale se desfăşura odinioară o intensă activitate în industria textilă casnică. Se torcea de zor, se ţesea, iar femeile tinere şi fetele îşi coseau, pe ascuns, frumoasele cămăşi cu care se îmbrăcau în ziua de Paşti. Mijlocul Postului Mare este marcat prin ziua numită Miezul Păresimilor. Această sărbătoare cade întotdeauna într-o zi de miercuri. Ziua aceasta oferea gospodinelor, altădată, prilejul de a număra ouăle strânse până atunci şi de a evalua numărul de ouă de care aveau nevoie pentru buna pregătire a Sărbătorii Pascale De asemenea, femeile socoteau acum cât s-a tors din cantitatea totală de cânepă, apreciind data aproximativă când urma să se termine lucrul, întrucât era obligatoriu ca torsul să se încheie până la Joia Mare. Până la începerea Deniilor, în săptămâna a cincea din Postul Paştilor, satele trebuie curăţate şi primenite, începând cu casele şi ogrăzile. Toată lumea lucrează, aeriseşte şi scutură. Dar cei mai bucuroşi sunt copiii. După ce văruiesc pomii din livezi şi grădini, se îmbracă în haine de sărbătoare şi merg la biserică. Magia Deniilor îi farmecă, la fel ca pe mamele, bunicile şi surorile lor, care în Săptămâna Mare intră în biserică cu capul acoperit de-o năframă neagră. Vezi şi Ion Ghinoiu, *op. cit.*, p. 155; Irina Nicolau, *op. cit.*, p. 87–97; Antoaneta Olteanu, *op. cit.*, p. 585–624.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Mama îşi îndemna şi fetele la ţesut ca să ştie să facă cămeşe la bărbat, altfel era alungată repede acasă. Se ţesea pânza pentru cămăşi, ţoluri din bucii de cânepă ori in, iar unele gospodine mai pricepute şi covoraşe de lână, frumos colorate, numai în dungi şi nu mai late ca pânza, sub un metru lăţime dar lungi, ca să ajungă pe cei doi pereţi din casa cea mare, unde se puneau la hram ori alte ocazii care se serbau mai deosebit. Fetele încercau a ţese chinga[62] de mire, acesta fiind darul principal acordat mirelui, cu lauda „ţesut de mâna mea!”.

Gospodarul şi feciorii lui nu stau nici ei cu mâinile în sân, că multe mai aveau şi ei de făcut pe timpul iernii şi aceasta numai afară, mai mult cu mâinile goale, oricât de mare ar fi fost gerul.

După depozitarea barabulilor în pivniţă şi în gropi în grădină, după căratul cicalăilor de porumb în podul casei ori în siac, coşarul de nuiele, special pentru depozitarea şi uscatul porumbului, după aranjatul cuştilor de strujeni, în grădină şi mai multe alte asemenea treburi, ca urmare a strângerii recoltei de pe câmp, gospodarul cu flăcăii lui şi oameni [veniţi] la lucrul cu ziua, din cei cărora le-a făcut arături şi alte lucrări la câmp, se adăposteau în studoală, şura de scândură, închisă şi acoperită, unde aveau de lucru toată iarna.

Mai întâi erau treburile de toată ziua, pregătirea hranei pentru vite şi anume tăiat sicică, tocătură de coceni, paie şi altele care se treceau prin şişcarniţă, maşina de tocat, la care învârteau doi şi punea umplutura unul, deci în mod obligatoriu trei oameni.

Aceasta în fiecare zi şi la nevoile numărului de vite de hrănit, vacile, caii, junci, viţele, aceasta fiind hrana de bază pentru toată iarna.

Tot pe perioada de iarnă se îmblătea secara şi grâul, eventual şi orzul, pe care-l avea gospodarul pentru cai, porci şi păsări.

Cu îmblaciul de lemn, două bucăţi nu mai groase ca osul mâinii, din care una nu mai [lungă] de un metru, legate cu gânj[63] de piele la unul din capete, astfel ca să se poată învârti, se roteau mereu deasupra capului sub acţiunea mâinilor, în ritm cadenţat. se lovea pologul de secară, grâu întins pe duşumeaua liberă în studoală, până când toate boabele se desprindeau de pe spicele uscate, formând un şireag de grăunţe pe mijloc, care apoi se aduna.

Secara, grâul, orzul astfel obţinute, fiind cu pleavă, foiţele care au format spicul şi alte rămăşiţe de ierburi, trebuiau vânturate şi eliberate de pleava, praful, neghina şi alte seminţe streine. Vânturatul se făcea de cei mai mulţi cu căuşul, deasupra capului, lăsând să curgă încet în jos boabele mai grele într-un loc, iar celelalte mai uşoare şi pleava mai departe, luate de curentul de aer. Existau şi vânturători mecanice, acţionate tot cu mâna, care formau un curent de aer, vânt cu nişte palete de scândurele şi separau mai bine boabele de pleavă şi impurităţi[le].

---

[62] [*Chingă, chingi*, s. n. Regionalism, cingătoare lată de lână, împodobită frecvent mai ales cu motive florale, pe care o poartă ţăranii în jurul brâului; brâu; (popular) brână. DEX ’98 face trimitere la lat. **clinga* (=*cingula*) şi, respectiv, la alb. *bres, brezi.*]

[63] [*Gânj, gânjuri (gânji)*, s. n. Popular, legătura de piele de la îmblăciu. După DEX ’98, cu etimologie necunoscută.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Căratul la câmp al gunoiului era încă una din lucrările ce se făceau iarna şi de cea mai mare importanţă pentru gospodarul care aştepta o recoltă bogată şi îmbelşugată în anul care urma.

Această lucrare se făcea iarna, în primul rând, pentru că ogorul era liber de plantaţii, afară de ogoarele semănate toamna cu secară ori grâu, ori, în al doilea rând, pentru că sania se încărca şi se descărca mai uşor decât căruţa, fiind mai joasă iar pe omătul îngheţat, aluneca mai uşor. Apoi gospodarul ştia că gunoiul, împrăştiat pe zăpadă, menţinea umezeala în pământ cu mustul omătului în care se semăna de regulă porumbul, care cere umezeală şi îngrăşământ bun.

Tot iarna, cu sania se aduceau şi lemnele de foc de la pădure şi [la] Ostriţa pădurile erau foarte departe, la peste douăzeci de kilometri, iar zilele scurte de iarnă, geroase şi cu mari viscole, puneau la o foarte grea încercare pe bieţii gospodari, care trebuiau să aducă lemnele de foc atât de trebuincioase casei şi gospodăriei.

De obicei, se grupau mai mulţi gospodari cu mai multe sănii, toate cu câte doi cai, plecând toţi în acelaşi loc şi la aceeaşi vreme, adică îndată după miezul nopţii, cu clopotele la gâtul cailor, să se poată auzi unul pe altul şi să se păstreze grupaţi, pentru a se putea întrajutora la orice nevoie. Tata pleca îndată, la primul cântat al cocoşului, adică după miezul nopţii imediat, că ceas nu prea avea nimeni prin sat. Îl auzeam că pleacă la Cernauca sau Camena, la mai mult de douăzeci kilometri depărtare, spre Codrii Cozminului, cu hrană rece în traistă, pâine, brânză, slanină şi ouă fierte, dar de multe ori, la înapoiere, vedeam pe mama cum scotea din traistă mai toată mâncarea adusă înapoi, îngheţată bocnă.

De multe ori erau atacaţi de haite de lupi flămânzi, de care cu greu se apărau cu topoarele ce le aveau la dânşii, alteori veneau înapoi unii numai cu un cal, celalalt, mai slab, rămânând îngheţat pe drum. Copii fiind, culcaţi pe cuptor în grăunţele calde, adormeam noi dar tot ne trezeam mereu, să auzim clopotele cailor, că a venit tata de la pădure. Mama, cu lampa aprinsă, torcând, îl aştepta cu ceva mâncare caldă pe şparhat (plită)[64]. Întotdeauna venea cam mult după miezul nopţii şi numai după ce deshăma caii intra în casă.

Cu mantaua cu gumanacu[l][65] în cap, îngheţat lemn şi cu musteţele lungi ţurţuri de gheaţă, când intra în casă, mama îi sărea înainte şi-l ajuta să se dezbrace

[64] [*Şparhat, şparhaturi*, s. n. Germanism, folosit în graiul din Bucovina cu sensul de „sobă cu plită pentru gătit". Autorii DEX-ului nu-l menţionează în nico ediţie. Gh. Bulgăr (coordonator), îl menţionează însă în *Lexic regional*, Bucureşti, 1960, dar cu forma *şparhet, şparheturi*. Vasile Diacon, în lucrarea *Vechi aşezări pe Suha Bucovineană. Pagini monografice*, Iaşi, Universitatea „Al. I. Cuza", Colecţia „Românii în istoria universală", IV3 (coordonator Gh. Buzatu), 1989, menţionează formele *şparhat, şparhait, şparhet*, într-un *Glosar regional*, p. 281–305. Îl menţionează şi profesorii Otilia Sfarghiu, Vasile Sfarghiu, în lucrarea *Regionalisme din Câmpulung Moldovenesc*, Câmpulung Moldovenesc, Editura Amadoros, 2005, fără să-i dea însă şi etimologia. Provine din germ. *Sparherd*, „plită".]

[65] [*Gumanac, gumanace*, s. n., variantă regională pentru *comănac, comănace, comanac, comanace*, acoperământ al capului, purtat odinioară de bărbaţi. Aici, piesă din componenţa

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

în mijlocul casei, iar noi, eu cu fratele meu geamăn Costică, săream de pe cuptor, coboram şi-i pupam mâna tatuchii, iar el, mângâindu-ne blajin pe cap, ne spunea „să creşteţi mari" şi ne îndemna să fugim repede pe cuptor, să nu tuşim.

Tata era de mare bunătate cu toţi, dar mai ales iubea copiii nespus de mult şi n-ar fi certat niciodată vreun copil, or[i]ce ar fi făcut.

Mult mai târziu, am aflat că păstra o mare durere în suflet pentru frăţiorul său mai mic, Mihai, care s-a înecat, fiind luat cu dânsul în căruţa cu care mergea la arat şi, trecând Prutul, au fost prinşi într-o bulboană, un vârtej care a rupt căruţa în două, scăpând numai el cu caii înot.

La măcinat porumbul şi secara la moara de pe Prut, iarna era greu şi anevoios, pornind moara numai după ce se tăia gheaţa, deseori mai groasă de un metru, iar în moară nu se putea face focul decât pe o bucată de tablă, în mijloc, care scotea mai mult fum decât căldură.

La moara de pe Prut a murit, într-o iarnă geroasă, uncheşul Pavel, omu[l][66] mătuşii Domnica, sora tatei, la numai vreo treizeci şi cinci [de] ani.

Cu multe şi mari, foarte mari greutăţi, trebuiau să se înfrunte ostricenii, pentru menţinerea lor pe locul de baştină, pentru păstrarea moştenirii lor din moşi-strămoşi, pentru creşterea copiilor, a nepoţilor şi strănepoţilor, care să le poarte pe aceste meleaguri cu vrednicie numele şi să le facă cuvenitele pomeni[67].

---

sumanului, care acoperă capul bărbaţilor, mai ales iarna, de ninsoare şi viscol; glugă, caşliubă. După dicţionarele noastre, cu etimologie necunoscută.]

[66] [*Om, oameni*, s. m. Aici, cu sensul de „bărbat", fiind urmat de o determinare – „mătuşii Domnica, sora tatei". Cuvântul provine din lat. *homo.*]

[67] [*Pomană, pomeni*, s. f. Ofrandă făcută cuiva şi servind, potrivit credinţei creştine, la iertarea păcatelor şi mântuirea sufletului; milostenie, binefacere, praznic care se face după o înmormântare sau după un parastas. După DEX '98, cuvântul provine din sl. *pomĕnŭ.* În Biserica Ortodoxă, soroacele de pomenire individuală a morţilor sunt următoarele: – la 3 zile după moarte (care coincide, de regulă, cu ziua înmormântării), în cinstea Sfintei Treimi şi a Învierii din morţi a Mântuitorului a treia zi; – la 9 zile după moarte, „pentru ca răposatul să se învrednicească de părtăşia cu cele 9 cete îngereşti şi în amintirea ceasului al 9-lea, când Domnul, înainte de a muri pe cruce, a făgăduit tâlharului raiul, pe care ne rugăm să-l moştenească şi morţii noştri"; – la 40 de zile (şase săptămâni), în amintirea Înălţării la cer a Domnului, care a avut loc la 40 de zile după Înviere, „pentru ca tot aşa să se înalţe şi sufletul răposatului la cer"; – la trei, şase şi nouă luni, în cinstea Sfintei Treimi; – la un an, după exemplul creştinilor din vechime, care prăznuiau anual ziua morţii martirilor şi a sfinţilor, ca zi de naştere a lor pentru viaţa de dincolo; – în fiecare an, până la 7 ani de la moarte, ultima pomenire anuală amintind de cele 7 zile ale creaţiei. La aceste zile de pomenire individuală a celor răposaţi, Biserica a stabilit zilele de pomenire generală a morţilor şi anume: – sâmbăta dinaintea Duminicii Lăsatului de Sec de carne sau a Înfricoşătoarei Judecăţi, numită şi Moşii de iarnă; – sâmbăta dinaintea Pogorârii Sfântului Duh sau Moşii de vară. La acestea, tradiţia a mai adăugat şi Moşii de toamnă (între 26 octombrie şi 8 noiembrie), ziua de 6 august (Schimbarea la Faţă/Pobrejenia), Paştele Blajinilor (lunea şi marţea, după Duminica Tomii), Joia Înălţării (Ispasul/Moşii de Ispas), în special pentru eroi, precum şi ziua hramului bisericii. Toate aceste zile de pomenire, individuală sau colectivă, sunt momente de vie şi profundă comuniune cu cei răposaţi (neamul ritualic). În societatea tradiţională din Bucovina, aceste zile de pomenire erau odinioară respectate şi cultivate asiduu, în familie, şcoală şi societate, întreţinându-se astfel viu cultul morţilor şi legătura cu pământul sfânt al ţării, care acoperă osemintele părinţilor, moşilor şi strămoşilor. Referitor la darurile care se dau de

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

ANEXĂ

[„Pentru aceasta, noi ne-am gândit cu gândul nostru cel bun, şi cu inima curată şi luminată…”]

1434 (6942) februarie 10, Suceava

„Din mila lui Dumnezeu, noi, Ştefan voievod, domn al Ţării Moldovei. Facem cunoscut, cu această carte, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că această adevărată slugă a noastră, Groza, ne-a slujit cu credinţă. De aceea, noi, văzând credincioasa lui slujbă către noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă şi i-am dat lui, în ţara noastră, un sat, anume Clicicăiuţi, să-i fie lui uric, cu tot venitul, lui, copiilor lui, fratelui său, Mihail, şi copiilor lor, nepoţilor lor, strănepoţilor lor, şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, nestricat niciodată, în veci.

Iar hotarul acestui sat să fie după vechiul hotar.

Iar la aceasta este credinţa domniei mele, a mai sus-scrisului Ştefan voievod, şi credinţa boierilor noştri: credinţa panului Vâlcea şi a copiilor lui, credinţa panului Cupcici vornic şi a copiilor lui, credinţa panului Giurgiu de la Frătăuţi şi a copiilor lui, credinţa panului Crâstea şi a copiilor lui, credinţa panului Dan şi a copiilor lui, credinţa panului Isaia şi a copiilor lui, credinţa panului Uncliat şi a copiilor lui, credinţa panului Petru Hudici şi a copiilor lui, credinţa panului Ciurbă şi a copiilor lui, credinţa panului Banciul, credinţa panului Duma, credinţa panului Mircea vistiernic, credinţa panului Bogdan stolnic, credinţa panului Albu ceaşnic şi credinţa tuturor boierilor noştri, mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi domn al ţării noastre, sau din copiii noştri sau din neamul nostru sau pe cine Dumnezeu îl va alege să fie domn al ţării noastre, Moldova, acela să nu strice dania noastră ci să o întărească şi să o împuternicească pentru că i-am dat pentru dreapta şi credincioasa lui slujbă.

Iar spre mai mare întărire a tuturor celor mai sus-scrise, am poruncit slugii noastre credincioase, Neagoe logofăt, să scrie şi să lege pecetea noastră la această carte a noastră.

La Suceava, în anul 6942 <1434> februarie 10”.

(*D.R.H.*, A. Moldova, vol. I (1384–1448), 1975, p. 178–179)

---

pomană, se obişnuieşte ca, la 40 de zile şi un an, să se dea diferite lucruri şi mai ales îmbrăcăminte şi încălţăminte, obiecte de uz casnic (oale, căni, farfurii). Acestea se dau şi anual, în ziua stabilită în parohie pentru celebrarea pomenirii generale (de Ispas, Duminica Mare/Duminica Rusaliilor, Duminica Tuturor Sfinţilor etc.), care se oficiază după Liturghie. În unele locuri există îndătinat obiceiul să se împartă de fiecare dată farfurii cu mâncare, căni sau pahare şi linguri sau furculiţe: şase, douăsprezece, douăzeci şi patru. Pentru fiecare pomenire sunt obligatorii colacul, colăceii, coliva, sticla cu vin, fructe, lumânările, care se oferă, de regulă, săracilor, copiilor şi bătrânilor nevoiaşi. Preotului, cântăreţului şi pălimarului, la ceremonie, li se dau lumânări mai mari, legate cu ştergare. Pentru pomenirea celor morţi, fiecare familie îşi alcătuieşte un pomelnic, care se dă preotului pentru sărindare (rugăciuni de pomenire pentru morţi, la Liturghie, timp de 40 de zile în şir, pentru iertarea păcatelor, pentru bolnavi etc.), parastase şi ectenii de pomenire. La pomenirile individuale se scot crucea şi unul sau doi prapori, la care se leagă un colac şi un ştergar. În Bucovina, pomenile se dau în cimitir, la mormânt, la poarta cimitirului, în biserică/la cruce, în curtea bisericii ori acasă, fiind însoţite de un pahar cu apă sau vin. La parastasul de trei zile, la 40 de zile şi un an, se face o masă comună (praznic), acasă sau, mai nou, în praznicarul de pe lângă biserică sau cimitir. În Bucovina de altădată, pomenile făceau parte dintr-o pedagogie socială, prin care Biserica, şcoala şi familia tradiţională cultivau unele valori fundamentale: dărnicia şi milostenia faţă de săraci, comuniunea şi solidaritatea de neam, spiritul gospodăresc (îngrijirea mormintelor), respectul şi datoria faţă de înaintaşi şi eroii neamului.]

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

1472 (6980) aprilie 25, Suceava

„Din mila lui Dumnezeu, noi, Ştefan voievod, domn al Ţării Moldovei. Facem cunoscut cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, când aceasta va fi de trebuinţă cuiva, că au venit înaintea noastră şi înaintea mitropolitului nostru, chir Theoctist de Suceava, şi înaintea episcopilor noştri, chir Tarasie de Târgul de Jos şi înaintea lui Ioanichie episcop de Rădăuţi, şi înaintea tuturor boierilor noştri, slugile noastre credincioase, pan Tăbuci de la Cobâle şi fratele lui, Pojar, şi sora lor, Nastasia, şi cu toţi nepoţii lor, şi s-au tocmit cu domnia mea pentru un sat care este pe Prut, anume Ostriţa, şi cu loc de moară la Prut, pe care au, pe acest sat, privilegiu vechi de la bunicul nostru, de la Alexandru voievod, şi de la alţi înaintaşi ai noştri şi care le este lor parte şi ocină dreaptă. Şi ne-au vândut nouă acel sat de bună voia lor şi nesiliţi de nimeni, pentru două sute de zloţi tătăreşti. Şi le-am plătit lor totul cu bani gata.

Pentru aceasta, noi, văzând bunăvoia lor pentru aceasta şi buna înţelegere dintre noi pentru aceasta, noi ne-am gândit cu gândul nostru cel bun, şi cu inima curată şi luminată, şi cu tot sfatul nostru, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, ca să întărim şi să împuternicim mă<nă>stirea noastră de la Putna, unde este hramul Adormirea preasfintei născătoare de Dumnezeu, unde este egumen popa chir Ioasaf, şi am făcut întru pomenirea sfântrăposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sufletele noastre, şi pentru sufletele copiilor noştri, şi pentru sănătatea noastră, şi pentru sănătatea tuturor copiilor noştri, şi am dat şi am întărit acest sat mai înainte-spus, anume Ostriţa, pe Prut, şi cu loc de moară la Prut, mănăstirii noastre mai sus-scrise, de la Putna, uric, cu tot venitul, oricât a fost ascultător de acest sat, şi cu toate vechile lui hotare, pe unde au folosit din veacul veacului, neclintit niciodată, în veci.

Iar la aceasta este marea mărturie şi credinţă a mai sus-scrisului Ştefan voievod şi a iubiţilor fii ai domniei mele, Alexandru şi Petraşco, şi a mitropolitului nostru, chir Theoctist, şi a episcopilor noştri, Tarasie de târgul Roman şi chir Ioanichie de Rădăuţi, şi a boierilor noştri: pan Stanciul şi fiul lui, pan Marza, pan Vlaicul şi fiul lui, pan Duma din Hotin, pan Bodea vornic, pan Zbiiarea, pan Luca şi pan Bilco de Cetatea Albă, pan Neagu şi pan Ivaşco de Chilia, pan Arbure de Neamţ, pan Fete de Cetatea Nouă, pan Radul Gangur de Orhei, pan Buhtea, pan Petru al lui Iachim, pan Ion Ciocârlie, pan Iaţ<co> Hu<dici>, pan Ivaşco al lui Hrinco, pan Vrânceanu spătar, pan Iuga vistier, <pan> Iuga postelnic, pan Dajbog ceaşnic, pan Toma stolnic, pan Huru comis şi toţi ceilalţi boieri ai noştri moldoveni, mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi domn al ţării noastre, din copiii noştri sau pe cine îl va alege Dumnezeu să fie, acela să nu clintească această întărire a noastră, ci să o întărească şi să o împuternicească, pentru că am întărit aceasta pentru sufletele sfântrăposaţilor înaintaşi şi părinţi ai noştri, şi pentru sufletele noastre, şi pentru sănătatea copiilor noştri.

Iar pentru mai mare întărire a tuturor celor mai sus-scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Toma logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră şi peceţile boierilor noştri la această carte a noastră.

A scris Vulpaş, la Suceava, în anul 6980 <1472>, luna aprilie, 25.

(*D.R.H.*, A. Moldova, vol. II (1449–1486), 1976, p. 273–274)

1490 (6998) martie 16, Suceava

Din mila lui Dumnezeu, noi, Ştefan voievod, domn al Ţării Moldovei. Facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor ce o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că au venit, înaintea noastră şi înaintea boierilor noştri moldoveni, sluga noastră Petru şi fraţii lui, Andreico, Matei şi Iurie, şi sora lor Mărina, copiii lui Daşco din Clicicăuţi, nepoţii lui Groza şi ai lui Mihăilă, de bunăvoia lor, nesiliţide nimeni, nici asupriţi, şi au vândut ocina şi dedina lor dreaptă, din uricul bunicilor lor, Groza şi Mihăilă, un sat pe Prut, la gura Derehluiului, anume Clicicăuţi, în ţinutul Cernăuţi. Acest sat l-au vândut însumi domniei noastre, pentru 250 de zloţi tătăreşti, în mâinile lui Petru şi ale fraţilor lui,

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Andreico, Matei, Iurie, şi ale surorii lor, Mărina, înaintea boierilor noştri. Iar privilegiul, pe care l-au avut de la unchiul nostru, Ştefan voievod, pentru acest sat, încă l-au dat în mâinile noastre.

De asemenea a venit, înaintea noastră şi a boierilor noştri, rugătorul nostru, chir popa Anastasie, egumen al sfintei mănăstiri Moldoviţa, (unde este hramul Bunăvestirea precuratei născătoare de Dumnezeu), şi cu toţi fraţii întru Hristos, care locuiesc în această mănăstire, şi s-au înţeles cu domnia noastră de bunăvoia lor şi au dat domniei noastre uricul mănăstirii Moldoviţa pentru o prisacă, anume Comarna, la Bohotin. Iar domnia noastră am dat sfintei mănăstiri a noastre Moldoviţa pentru această prisacă Comarna 5 fălci de vie în dealul Hârlăului, pe care 5 fălci de vie domnia noastră le-am cumpărat de la Bilic din Hârlău şi de la Toader din Hârlău, de la Ioan Despot din Bosancea, de la Dumitru Rău din Hârlău, şi de la Ion fiul lui Răcilă de la Miletin, pentru 260 de zloţi tătăreşti; şi le-am plătit totul cu bani gata.

După aceasta, domnia mea am socotit că este bine, cu bunăvoia noastră, cu inimă curată şi luminată, din toată bunăvoinţa noastră şi cu ajutorul lui Dumnezeu, ca să întărim şi să împuternicim Sfţnta noastră mănăstire Putna, unde este hramul Adormirea preacuratei noastre născătoare de Dumnezeu şi unde este egumen arhimandritul Paisie, şi am făcut pentru sufletele sfântrăposaţilor noştri strămoşi şi părinţi, pentru sănătatea şi mântuirea noastră, pentru sănătatea şi mântuirea doamnei noastre, Maria, şi pentru sănătatea şi mântuirea copiilor noştri şi am dat acestei sfinte mănăstiri a noastre, Putna, mai sus-scrisul sat pe Prut, la gura Derehluiului, anume Clicicăuţi, în ţinutul Cernăuţi, să-i fie uric, cu tot venitul şi cu tot hotarul, pe unde au folosit din veac, neclintit niciodată, în veci.

Şi privilegiul pe care Petru şi fraţii lui, Andreico, Matei şi Iurie, şi sora lor, Mărina, l-au dat în mâinile noastre, pe care l-au avut pentru acest sat de la unchiul nostru, Ştefan voievod, pe acesta domnia noastră încă l-au dat în mâinile rugătorului nostru Paisie, arhimandritul de la Putna. Încă am mai dat acestei sfintei mănăstiri mai sus-numita prisacă Comarna, la Bohotin, de asemenea uric neclintit niciodată, în veci.

Şi încă am mai dat şi am întărit acestei sfinte mănăstiri a noastre, Putna, morile noastre proprii care sunt pe Siret, la târgul Siret, de asemenea să-i fie uric, neclintit niciodată, în veci.

Şi hotarul acestor mori începe mai jos de mori, pe Siret, de la gura pârâului târgului, apoi ceva mai în sus pe pârâu, la doi meri, la un plop însemnat care este pe marginea acestui pârâu, de acolo drept la un păr însemnat, apoi drept la un măr însemnat, apoi, peste drum şi peste câmp, la o salcie mare însemnată, apoi la o salcie strâmbă pe malul Siretului, mai sus de mori, cum a hotărnicit şi a însemnat pan Tăutul logofăt. Şi în acest hotar să-şi facă mănăstirea un pod umblător pe Siret, o sladniţă şi o moară.

Iar la aceasta este credinţa domniei noastre, a mai sus-scrisului, noi, Ştefan voievod, şi credinţa preaiubiţilor fii ai domniei noastre, Alexandru şi Bogdan-Vlad, şi credinţa boierilor noştri: credinţa panului Gangur, credinţa panului Dragoş vornic, credinţa panului Hărman, credinţa panului Iaţco Hudici, credinţa panului Dajbog, credinţa panului Ştefu pârcălab de Hotin, credinţa panului Micotă şi a panului Reateş pârcălabi de Neamţ, credinţa panului Andreico Ciortorovschi, credinţa panului Groza de la Orhei, credinţa panului Ion secară pârcălab de Cetatea Nouă, credinţa panului Diuga, credinţa panului Clănău spătar, credinţa panului Boldur vistier, credinţa panului Eremia postelnic, credinţa panului Moghilă ceaşnic, credinţa panului Ion Frunteş stolnic, credinţa panului Şandru comis şi credinţa tuturor boierilor noştri moldoveni, mari şi mici.

Iar după viaţa noastră, cine va fi domn al ţării noastre, din copiii noştri sau din neamul nostru sau pe cine îl va alege Dumnezeu să fie domn al ţării noastre, Moldova, acela să nu clintească dania şi întărirea noastră, ci s-o întărească şi s-o împuternicească. Iar cine ar încerca să clintească sau să nimicească această danie şi întărire a noastră, acela să fie blestemat de domnul Dumnezeu, mântuitorul nostru Isus Hristos, de preacurata lui maică, de cei patru evanghelişti, de apostolii de frunte Petru şi Pavel şi de ceilalţi, de 318 părinţi purtători de Dumnezeu de la Nicheia şi de toţi sfinţii care din veac au plăcut lui Dumnezeu şi să fie asemenea lui Iuda trădătorul şi blestematul Arie şi să aibă parte cu acei iudei care au strigat asupra domnului nostru Hristos: sângele lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri.

Şi pentru mai mare putere şi întărire a tuturor celor mai sus-scrise, am poruncit credinciosului nostru pan, Tăutul logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

A scris Toader diac, la Suceava, în anul 6998 <1490>, în luna martie 16.

(*D.R.H.*, A. Moldova, vol. III (1487–1504), 1980, p. 146–147)

1722 <7230> iulie 22, Botoşani

Sava, fost mitropolit al Moldovei, scrie cronicarului Ion Neculce, biv hatman, ca să nu se întindă cu satul Boianul, ţinutul Cernăuţi, în hotarul satului Ostriţa al mănăstirii Putna.

† Cinstit al nostru din darul prea sv(â)ntului duh, fiiu sufletesc dumnealui Ion biv hatman, să fii blagoslovit de mila lui Dumnezău cu toată casa dum(i)tale, şi-ţ(i) poftim tot fericitu bine trupăscu şi sufletescu, în trecute zile cănd ai trecut pe la noi pe la Sineşti am fost avut cu dumn(ea)ta puţină voroavă pentru Ostriţa cari hotar easte dat mânăstirii Putnii de răposatul Ştefan Vodă cel Bun ce să numeaşte ctitor şi am fost spus dumitale că seamnile sunt de la dumn(ea)ta, a triea movilă şi de acolo în bolot(ă) şi spre miază noapte în părâu, acestea le ştiu încă de copil când fuseasăm dejmar de am luat de a zeace Boeanenilor ce avuseseră holde pe acel hotar, cari seamne nu numai bărbaţii ce dea puteare ce şi babile le ştiu, iar dumn(ea)ta te lăcomeşti a te lă(r)gi mai în sus pune în socoteală că vei greşi şi-nnaintea lui Dumnezău şi divanului Mării Sale domnului ce di-i vrea să mă asculţi, eu aşea te svătuescu prieatineaşte şi sufleteaşte nu te lupta cu besearica lui H(risto)s nici trage a lua să laşi cu blăstăm cuconilor, nici te nedejdui c-ai mutat petrile ca să cuprinzi pre partea dumitale pământ şi acei ce au înzăstrat sv(i)ntele m(ă)n(ă)stiri cu moşii au întărit cu uric şi cu blăstăm, iar acel ce va călca blăstămul înplut (?) a da samă înaintea straşnicului giudeţu, mult am mai avea a scrie, ce pentru scurtarea altile voi lăsa.

(Semnătura indescifrabilă)

cu metanii mă închin dum(i)tale.

U Bo(to)şeni, Juli 22, let 7230

(Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. IV, 1938, p. 20–21)

1736 <7244> ianuarie 12

Grigorie Ghica VV. întăreşte mănăstirii Putna satele Ostriţa, Cozminul, ţinutul Cernăuţi, Ropce şi Crasna, ţinutul Sucevii şi satul la podul Siretului.

† Noi Grigorie Ghica VV. Bojiu milostiiu gospodar zemli moldavscoi.

Dat-am carte domnii mele rugătoriului nostru Macarie egumenul şi cu tot săborul de la sf(ă)nta m(ă)n(ă)stire Putna, să fie volnici cu carte domnii mele a opri şi a stăpăni satul Ostriţa şi satul Cozminul şi satul Ropce, care moşii au jăluit domnii mele egumenul că sintu drepte a mănăstirii, precum le adeveriază dresele, dară de Ostriţa să ţine du(lui) vor(nic) Ion şi de Cozmin să ţine Boeanschie Dumitraşco şi de Ropcea Soroceanul, aşijdere şi de altă moşiea a mănăstirei de Crasna să apucă Gafenco fără nici o dreptate şi la judecată nu vor să veea să ste faţ(ă), pe toate acesti moşii să aibă voe a le opri şi a le dejmui din toate pre obiceiu, aşijdere să aibă a lua de zeace şi de la oamenii carii zise că şăd pe moşiea m(ă)n(ă)stirei la pod la Siret şi nu vor să de dejmă nici dintr-unele, să aibă a le lua din toate pre obiceiu şi nime să nu ste înpotriva cărţii domnii mele, iar cari vor ave mai mult a răspunde să vee la divan.

Let 7244 Ghen(ar) 12

(Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. IV, 1938, p. 126–127)

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)

Dimitrie Gălătescu, ein unbekannter Bukowiner Schriftsteller und das Manuskript seines dem Dorf Ostrița gewidmeten Werkes (I)

(*Zusammenfassung*)

Heutzutage ist Dimitrie Gălătescu ein Unbekannter in der Bukowina. Wenn wir über seinen älteren Bruder, Vasile Gălătescu, Jurist und Ökonomiker, schon Einiges wissen, wird Dimitrie Gălătescu in den in der Bukowina nach 1980 gedruckten bio-bibliographischen Werken von niemandem erwähnt. Er wurde aber unter glücklichen Umständen zu unserer Aufmerksamkeit gebracht: eine Buchspende für uns seitens des Universitätsprofessors Dr. Lorin Cantemir, der an der „Gheorghe Asachi" – Technischen Universität in Jassy tätig und Sohn des Bukowiner Professors Traian Cantemir (1907–1998) ist. Unter den im März 2009 gespendeten Büchern fanden wir ein besonderes Manuskript: *Wege im Schnee. Aufzeichnungen*, Bukarest, 1988, 248 Seiten.

Dimitrie Gălătescus Werk *Wege im Schnee. Aufzeichnungen* ist für die Kulturgeschichte der Bukowina von besonderem Interesse: der erste Kapitel ist der einzige bisherige Versuch, eine Monographie der Gemeinde Ostrița zu schreiben. Diese Ortschaft ist infolge der Durchsetzung der Vorschriften des Ribbentrop-Molotov-Paktes am 23. August 1939 ausserhalb der Staatsgrenzen Rumäniens geblieben.

Die dem interessierten Leser gebotenen reichhaltigen Informationen beziehen sich auf die Lokalgeschichte, die Entwicklung der Gemeinde im Laufe der Zeit, die zweiträngige Toponymie, die Anthroponymie, die traditionelle Bauernwirtschaft, die Landwirtschaft, die Viehzucht, die Hausindustrie, die Volkstracht, die Familie und die ehemalig gepflegten Werte, die mit den grossen Lebensereignissen (Hochzeit, Beerdigung) und mit den Jahreszeiten und der Religion gebundenen Traditionen (Verkündigung, St. Georg-Tag, Ostern, Mariä Himmelfahrt, Weihnachten, Neujahr, Dreikönigsfest), die gemeinsamen Bauernarbeiten, das Kirchweihfest in Ostrița, die literarische Volkskunde. Wertvoll für die Forschung der Bukowiner Mundart ist das vom Verfasser aufgestellte Glossar.

Auch die Kapitel II–IV enthalten reichhaltige Informationen. Für jeden Aufenthaltsort aus Österreich, Deutschland, Finland, Norvegien und Rumänien zeichnet Dumitru Gălătescu, als guter Beobachter, Daten und Beschreibungen aus dem Bereich der Lokalgeschichte, Geographie, Sozialleben, Ökonomie, Bräuche und Traditionen, Kulturleben usw. auf. Ausserdem wird es dem Leser ein offenes, geistig bereicherendes Freudensgefühl, das der Verfasser selbst bei der Begegnung mit Menschen, Orten und Kulturen grosszügig ausdrückte.

Zum 90. Jubiläum seit seiner Geburt veröffentlichen wir in der Zeitschrift „Analele Bucovinei" den ersten Kapitel des Werkes *Wege im Schnee. Aufzeichnungen* und möchten dadurch diesem jahrzehntelang ungerechterweise vergessenen Bukowiner Schriftsteller den verdienten Platz wiedergeben.

BDD-A32549 © 2010 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:52:57 UTC)